

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA PODNIKOVÉHO MANAŽMENTU**

Evidenčné číslo: 104002/B/2021/36122163608028676

PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE A ICH VPLYV NA EKONOMIKU SR

Bakalárska práca

2021

Matúš Polčan

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA PODNIKOVÉHO MANAŽMENTU**

PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE A ICH VPLYV NA EKONOMIKU SR

Bakalárska práca

Študijný program: ekonomika a manažment podniku

Študijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra podnikovohospodárska

Vedúci záverečnej práce: Ing. Ľubica Foltínová, PhD.

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Matúš Polčan
Študijný program: ekonomika a manažment podniku (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Typ záverečnej práce: Bakalárska záverečná práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Priame zahraničné investície a ich vplyv na ekonomiku SR

Anotácia: Cieľom záverečnej práce je charakterizovať podstatu a význam priamych zahraničných investícií, definovať formy priamych zahraničných investícií. Na základe zosumarizovaných teoretických poznatkov overiť vplyv priamych zahraničných investícií vo vybranom podniku a regióne.

Vedúci: Ing. Ľubica Foltínová, PhD.
Oponent: Ing. Martin Matušovič, PhD.
Katedra: KPH FPM - Kat. podnikovohospodarska FPM
Vedúci katedry: prof. Ing. Helena Majdúchová, CSc.

Dátum zadania: 31.08.2020

Dátum schválenia: 03.02.2020
prof. Ing. Helena Majdúchová, CSc.
vedúci katedry

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcel poďakovať vedúcej bakalárskej práce Ing. Ľubici Foltínovej, PhD, za jej ochotu, odbornú pomoc, zdieľania množstva poznatkov, za konzultačné hodiny a v neposlednom rade za profesionálny a ľudský prístup.

Abstrakt

POLČAN, Matúš: *Priame zahraničné investície a ich vplyv na ekonomiku SR*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta podnikového manažmentu; Katedra podnikovohospodárska. – Vedúca záverečnej práce: Ing. Ľubica Foltínová, PhD. – Bratislava: FPM, 2021, 57 strán.

Cieľom záverečnej práce je definovať priame zahraničné investície z hľadiska teórie a následne aplikovať túto teóriu do porovnania 8 krajov Slovenska. Práca je rozdelená do 5 kapitol. Obsahuje 9 grafov a 17 tabuliek. Prvá kapitola je venovaná teórii priamych zahraničných investícií, definovanie pojmu priame zahraničné investície, determinanty, rozdiely medzi priamymi zahraničnými investíciami a portfóliovými investíciami. V druhej kapitole je stručne zadefinovaný cieľ záverečnej práce. V tretej kapitole je rozobraná metodika práce a použité metódy skúmania. Vo štvrtej kapitole sa analyzuje všetkých 8 krajov Slovenska v rokoch 2012.2018. Záverečná kapitola sa zaoberá súčasnými trendami, vyhliadkami do budúcnosti. Výsledkom riešenia danej problematiky je porovnanie priamych zahraničných investícií v regiónoch SR s nezamestnanosťou.

Kľúčové slová:

determinanty, korelácia, priame zahraničné investície, analýza priamych zahraničných investícií, formy priamych zahraničných investícií

Abstrakt

POLČAN, Matúš: *Foreign direct investments and their impact on the Slovak economy*. – University of Economics Bratislava. Faculty of business management: Department of management. – Supervisor: Ing. Ľubica Foltínová, PhD. – Bratislava, 2021, 57 pages.

The aim of the final work is to define foreign direct investment in terms of theory and then apply this theory to compare 8 regions of Slovakia. The work is divided into 5 chapters. It contains 9 graphs and 17 tables. The first chapter contains the theory of foreign direct investment, defining the concept of foreign direct investment, determinants, differences between foreign direct investments and portfolio investment. The second chapter in sum defines the goal of the final work. The third chapter discusses the methodology of the work and the research methods used. The fourth chapter analyzes all 8 regions of Slovakia in 2012-2018. The final chapter deals with current trends, prospects for the future. The result of solving the problem is comparison of foreign direct investments in the regions of the Slovak Republic with unemployment.

Keywords:

determinants, correlation, foreign direct investment, analysis of foreign direct investment, forms of foreign direct investment

Obsah

Úvod.....	9
1.Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	10
1.1 PZI.....	10
1.2 Definícia a porovnanie Portfóliových investícií a PZI.....	11
1.2.1 Portfóliové investície.....	11
1.2.2 Priame zahraničné investície	12
1.2.3 Porovnanie portfóliových investícií a PZI.....	12
1.3 Členenie PZI.....	13
1.3.1 Členenie PZI podľa podielu zahraničného investora	14
1.3.2 Členenie PZI podľa funkčného hľadiska.....	15
1.3.3 Členenie PZI podľa spôsobu vstupu do ekonomiky.....	17
1.3.4 Členenie PZI podľa spôsobu nadobudnutia a vlastníckeho podielu.....	18
1.4 Formy PZI.....	19
1.4.1 Cezhraničné fúzie	19
1.4.2 Cezhraničné akvizície.....	20
1.5 Determinanty PZI.....	20
1.5.1 Determinanty na úrovni štátu	21
1.5.2 Determinanty na úrovni regiónu.....	24
1.6 Teórie PZI	25
1.6.1 Teórie skúmajúce priame zahraničné investície ako kapitálové toky	25
1.6.2 Teória priamych zahraničných investícií na mikroekonomickej úrovni	26
2. Cieľ práce.....	28
3. Metodika práce a metódy skúmania	29
3.1. Charakteristika objektu skúmania	29
3.2. Pracovné postupy	29
3.3. Spôsob získavania údajov a ich zdroje.....	29
3.4. Použité metódy vyhodnotenia a interpretácia výsledkov	29
3.5. Štatistické metódy	30
4. Výsledky práce	31
4.1. Analýza PZI v krajoch SR.....	31
4.1.1 Bratislavský kraj	31
4.1.2 Trnavský kraj.....	33

4.1.3. Trenčiansky kraj	35
4.1.4. Nitriansky kraj	37
4.1.5. Žilinský kraj.....	39
4.1.6. Banskobystrický kraj	41
4.1.7. Prešovský kraj	44
4.1.8. Košický kraj.....	46
4.2. Analýza vybraného kraja.....	48
4.2.1. Analýza Bratislavského kraja	48
4.2.2. Volkswagen Slovakia, a.s.	49
5. Diskusia	52
Záver	54
Zoznam použitej literatúry.....	55

Úvod

Priame zahraničné investície sú priamo prepojené s medzinárodnými korporátmi, pre ktoré mnoho-krát štáty poskytujú rôzne výhody aby ich prilákali do svojej krajiny, ide napríklad o stimuly alebo daňové prázdniny na nejaké obdobie. Slovenská republika taktiež patrí medzi tieto krajiny, ktoré sa týmto spôsobom snažia prilákať nadnárodné korporácie k nám. Za posledné roky patrí Slovenská republika medzi tých úspešnejších v tomto smere a má to aj priamy vplyv na výšku miery nezamestnanosti či nárastu miezd.

Primárnym cieľom záverečnej práce je zadefinovať čo sú to priame zahraničné investície, ich formy, členenie a determinanty. Ako tieto atribúty priamych zahraničných investícií môžu ovplyvniť mieru nezamestnanosti, výšku hrubej mzdy v čase. Následne tieto 2 ukazovatele použijeme na zistenie vzájomnej závislosti pomocou štatistickej funkcie korelácia v sledovanom regióne.

V prvej kapitole bakalárskej práce sa nachádza teória priamych zahraničných investícií, taktiež sa tam nachádzajú rôzne podkapitoly, ktoré priamo súvisia s určitými časťami priamych zahraničných investícií. Jedná sa o porovnanie PZI a Portfóliových investícií, členenie, formy a samotné determinanty PZI.

Druhá kapitola zahŕňa stanovený cieľ bakalárskej práce ako aj atribúty, ku ktorým sme museli dospieť aby sme boli schopný dosiahnuť konečné výpočty, z ktorých následne vieme objektívne posúdiť analyzovanú problematiku.

V tretej kapitole je podrobne popísané aké metódy sa využili pri získavaní informácií do teoretickej časti a následne do praktickej časti bakalárskej práce.

Štvrtá kapitola zahŕňa podrobné spracovanie praktickej časti záverečnej práce, pričom boli brané do úvahy 2 ukazovatele, konkrétne miera nezamestnanosti a výšky PZI v absolútnych číslach. S týmito číslami boli následne porovnané všetky kraje SR vzájomne, zistené hodnoty boli potom interpretované a porovnané navzájom.

Piata kapitola, teda diskusia je zameraná na problémy, ktorým bude Slovensko čeliť z hľadiska prílevu priamych zahraničných investícií. Nachádzajú sa tam taktiež aj možné riešenia.

1.Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Vo všeobecnosti sa investovanie považuje v ekonomickej teórii ako ekonomická aktivita, pri ktorej sa určitý subjekt vzdáva aktuálnej spotreby v plánoch navýšenia produktovej ceny do budúcnosti. V podstate sa jedná o vynaloženie majetku vo forme dôchodku, ktoré sa v budúcnosti prejaví v zvýšenom percentuálnom aj hodnotovom vyjadrení v porovnaní s investovaným dôchodkom. Poznáme hneď niekoľko vhodných foriem akými je možné v zahraničí investovať:

- Investície v naturálnej podobe (vlastnenie podniku v zahraničí)
- Kapitálová účasť v spoločnosti (akcie zahraničného podniku)
- Kapitálové pôžičky (ak investor finančne podporí zahraničný podnikateľský subjekt)

V súčasnej dobe vplyvom samotnej globalizácie celosvetového trhu sa čoraz viac kladie konkurenčný tlak na podniky. Tieto podniky v dôsledku zachovania si konkurencieschopnosti v porovnaní s inými spoločnosťami v danom segmente sú nútené minimalizovať náklady na výroby a všetky procesy s ňou spojené. V začiatku globalizácie mnohé podniky to riešili tým, že sa začali viac špecializovať na svoju primárnu činnosť podnikania v svojej domovskej krajine. Avšak časom sa tento spôsob zdal čoraz menej efektívny, a preto sa začali zo strany týchto podnikov hľadať spôsoby ako čo najviac znížiť náklady iným spôsobom. V dnešnej dobe, preto už niekoľko rokov vidíme pretrvávajúci trend, ktorým je presun výroby do krajín s nižšími nákladmi. Ide prevažne o krajiny juhovýchodnej Ázie, alebo v nie tak dávnej minulosti aj vo veľkej miere Čína.¹

1.1 PZI

Priame zahraničné investície podľa menového fondu odrážajú dlhodobý záujem zahraničného investora, teda rezidenta jednej krajiny o investíciu v inej krajine, patria sem aj všetky finančné operácie medzi týmito dvoma subjektami. PZI môžeme ďalej definovať

¹ VIDOVÁ, Jarmila. Investície a inovácie v ekonomike : priame zahraničné investície (PZI). 1. vyd. 2015. Bratislava : Ekonóm. 113 s. ISBN 978-80-225-4091-9.

ako investície, ktorými zahraničný investor plánuje dlhodobo pôsobiť na dotknutom trhu, a s tým spojené aj získanie majoritného vlastníctva v podniku. PZI sa radia medzi najefektívnejší spôsob transferu zahraničného kapitálu do krajiny podnikateľského zámeru. Zabezpečia investorovi podiel v dotknutom podniku alebo na trhu, vlastnícke práva, schopnosť podieľať sa na zisku, konkrétnej kontrole nad podnikom v dotknutej krajine. Táto forma prílevu zahraničného kapitálu sa pokladá za kľúčový spôsob akým pritekajú zahraničné investície do hostiteľských krajín. Do budúcnosti by sa mali stať základným pilierom inovácií v oblasti výroby, technológií, know-how, mali by ešte rozšíriť a zväčšiť konkurenciu v dotknutých segmentoch a pod.²

1.2 Definícia a porovnanie Portfóliových investícií a PZI

V tejto kapitole budeme podrobne rozoberať a porovnávať portfóliové investície a PZI. Konkrétne o tom, v ktorej forme sa vlastník akou formou podieľa na riadení podniku akou formou sa realizujú a podobne.

1.2.1 Portfóliové investície

Portfóliové investície sú typické tým, že pri nich nastáva pohyb cenných papierov, ktorých primárnym cieľom je zabezpečiť pre kupujúceho výnosy a taktiež aj zabezpečenie určitých možno rozhodovacích práv v danom podniku. Realizácia a samotné zabezpečenie portfóliových investícií prebieha prostredníctvom kapitálového trhu. Priamo na nich pôsobia zisky z cenných papierov, úrokové miery, avšak aj manipulácie špekulatívneho charakteru. Treba však brať do úvahy, že ich vplyv je nevyspytateľný a vie sa pomerne rýchlo zmeniť či už pozitívne alebo aj negatívne pre samotného investora. Ak dôjde k vloženiu týchto portfóliových investícií do akcií, budú tieto portfóliové investície menej náchylné na výkyvy, dôvodom bude to, že táto investícia sa preklopí do akcií s dlhodobým výrobným zámerom. Musíme ešte brať do úvahy, že celkové množstvo zahraničných investícií v prvom rade závisí od miery vyspelosti kapitálového trhu.³

² VIDOVÁ, Jarmila. Investície a inovácie v ekonomike : priame zahraničné investície (PZI). 1. vyd. 2015. Bratislava : Ekonóm. 123 s. ISBN 978-80-225-4091-9.

³ VIDOVÁ, Jarmila. Investície a inovácie v ekonomike : zahraničný kapitál, zahraničné investície, 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2015. 137s. ISBN 978-80-225-4091-9.

1.2.2 Priame zahraničné investície

Pri tomto type investície je primárnym záujmom investora nadobudnutie kontroly nad podnikom, v ktorom prebieha samotná investícia. Pokiaľ by investor vyslovene chcel PZI realizovať pomocou nákupov cenných papierov je to aj tu možné, ale na rozdiel od portfóliových investícií tu dochádza automaticky aj ku podieľaniu sa investora na rozdeľovaní zisku, na vlastníctve, samotnom riadení podniku a aj na následnej kontrole podniku.⁴

1.2.3 Porovnanie portfóliových investícií a PZI

V tabuľke nižšie sú jednotlivo v každom riadku popísané určité dôležité faktory a zároveň porovnávanie pre portfóliové investície a PZI. Jedná sa o základné informácie najlepšie pre jednoduchú komparáciu a zistenie, ktorá forma investície čo zahŕňa a aké výhody poprípade povinnosti z nej danému investorovi prináležia.

⁴ BALÁŽ, Peter – a kol. Medzinárodné podnikanie : základné formy priamych zahraničných investícií. 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 145 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

Tabuľka 1 Porovnanie portfóliových investícií a priamych zahraničných investícií

Portfóliové investície	Priame zahraničné investície
• Jednoduchý presun finančných zdrojov	• Minimálne 10% vlastníctvo
• Menší časový úsek investície	• Cieľom sú hlasovacie práva
• Nízka transparentnosť prílevu kapitálu od investora	• Dlhodobý charakter investície
• Primárnym záujmom investora je výnos	• Primárnym záujmom investora je podieľať sa na riadení
• Investor hľadá vysoký výnos s zároveň s čo najnižším rizikom	• Vplyv investora na riadení podniku
• Najmä finančné investície	• Patria sem nadnárodné korporácie

Zdroj: Vlastné spracovanie, spracovanie podľa BALÁŽ, Peter – a kol. Medzinárodné podnikanie, základné formy priamych zahraničných investícií, 5. vyd. Bratislava, Sprint dva, 2010, 146 s. ISBN 978-80-89393-18-3

Ako v tabuľke vyššie bolo spomenuté, tak TNK patria medzi najväčších využívatelov práve PZI formy investície, avšak v posledných rokoch im už začínajú konkurovať v tejto štatistike aj rôzne štátne fondy alebo aj súkromné fondy, ktoré vo veľkej miere začali investovať do kúpy podnikov v zahraničí.⁵

1.3 Členenie PZI

Členenie PZI podlieha mnohým faktorom medzi, ktoré patrí výška podielu zahraničného investora, vzájomné prepojenie a vzťahy medzi materskými a dcérskymi spoločnosťami. Ďalej sem zaradujeme aj spôsob vstupu do ekonomiky či nadobudnutia podielu v zahraničných podnikoch.

⁵ BALÁŽ, Peter – a kol. Medzinárodné podnikanie : základné formy priamych zahraničných investícií. 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 146 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

1.3.1 Členenie PZI podľa podielu zahraničného investora

V tomto členení budú popísané podiely zahraničných investorov na tuzemských podnikoch. Patria sem:

- Investície so 100%-ným vlastníctvom zahraničného investora
- Joint venture

Investície so 100%-ným vlastníctvom zahraničného investora

Tento konkrétny variant PZI je typický tým, že nezávislosť zahraničného investora, financovanie podnikania, rozhodovacie právomoci, absolútna kontrola a aj plná zodpovednosť za dosiahnuté výsledky nesie samotný zahraničný investor alebo ním poverená osoba, ktorá spravuje daný podnik. Takýto typ vlastníctva zväčša majú transnacionálne korporácie, ďalej už len ako TNK.⁶

Za TNK považujeme všetky podnikateľské subjekty vo svete, ktoré vlastnia, riadia alebo akokoľvek inak sa podieľajú na riadení podniku vo viacerých krajinách sveta súčasne. Do tejto skupiny môžeme zaradiť napr. Walmart, Apple, AT&T, Amazon a mnohé ďalšie.

Joint ventures

Ďalšou formou priamych zahraničných investícií sú joint ventures alebo označované aj ako spoločné podniky. Tieto typy podnikov reprezentujú istú formu obchodnej alebo výrobnjej činnosti, na ktorej sa súčasne podieľa ako zahraničný tak aj domáci partner, poprípade viacero partnerov, a to v zložení, ktorý si dotknuté subjekty určili právne v zmluve, alebo aj ak nejako do toho zasahuje miestna štátna legislatíva tak aj nariadenia, ktoré zahŕňajú tieto súčasti. Jedná sa teda o zmluvne dopredu určenú spoluprácu medzi dvoma alebo viacerými subjektami, ktoré sa následne spoločne podieľajú na založení dcérskej spoločnosti, v ktorej budú mať obe skupiny podiel, ktorý bol vopred dohodnutý v podpísanej zmluve. Partneri podieľajúci sa na spoločnom podniku investujú svoj kapitál, či už finančný alebo aj iný, podieľajú sa na jeho riadení, ovplyvňujú chod podniku, robia dohľad nad svojimi investovanými zdrojmi. Avšak aj pri joint ventures môže dôjsť k prípadu

⁶ HARUMOVÁ, Anna. Finančný manažment nadnárodných korporácií : Základné formy priamych zahraničných investícií. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer. 2016. 45-46 s. ISBN 978-80-7552-451-5.

kedy sa úplným vlastníkom stane len investor zo zahraničia, ak dôjde k dohode s domácim investorom a ten mu bude ochotný svoj podiel predať.⁷

1.3.2 Členenie PZI podľa funkčného hľadiska

Pri členení PZI z funkčného hľadiska pôjde hlavne o ekonomický sektor, v ktorom podnikajú dotknutý účastníci daného investičného prípadu. Zaradujeme sem:

- Konglomerátne investície
- Horizontálne investície
- Vertikálne investície

Konglomerátne investície

Vo veľkej miere TNK využívajú rôzne spôsoby investovania ale medzi najviac používané patria: horizontálne, vertikálne a v neposlednom rade aj konglomerátne. Medzi konglomerátne investície sa radia, tie ktoré nesúvisia s primárnou činnosťou daného podniku alebo holdingu . Ale jedná sa o investície, ktorých cieľom je diverzifikovať portfólio dotknutých podnikov za účelom zvýšenia konkurencieschopnosti alebo v prípade použitia voľného finančného kapitálu.⁸

Pekným príkladom pre takúto konglomerátnu investíciu je Volvo Group, ktoré sa primárne venuje autám, nákladiakom a celkovo tomuto odvetviu ale na druhú stranu diverzifikovali portfólio aj finančnými službami, ktoré ponúkajú.

Horizontálne investície

K horizontálnej investícii dochádza, ak materská spoločnosť investuje svoje zdroje do dcérskej spoločnosti, ktorá pôsobí v zahraničí avšak podmienkou je, že v tom istom segmente ako materská a zároveň plní aj rovnaké funkcie. Teda napr. produkujú rovnaké výrobky, poskytujú totožné služby, a iné. Medzi vhodný príklad pre takýto spôsob investície by sme určite mohli zaradiť producenta sladených nápojov Coca-Cola a Pepsi-Cola . Avšak zameranie danej pobočky nemusí byť v rovnakom rozsahu ako má materská spoločnosť. Dcérska spoločnosť môže vyrábať alebo poskytovať len časť produktov a služieb

⁷ HARUMOVÁ, Anna. Finančný manažment nadnárodných korporácií : Základné formy priamych zahraničných investícií. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer. 2016. 46 s. ISBN 978-80-7552-451-5.

⁸ BALÁŽ, Peter – a kol. Medzinárodné podnikanie : základné formy priamych zahraničných investícií. 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 147 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

v porovnaní s materskou spoločnosťou. Vo všeobecnosti sa dcérske spoločnosti zameriavajú na rozdielové výhody krajiny, v ktorej pôsobia. Za týmto zámerom si materská spoločnosť a dcérske spoločnosti vymieňajú jednotlivé výrobky, z dôvodu, že každá z nich obsluhuje miestny trh. Tento postup počíta s štandardizáciou výrobkov. Do využívania komparatívnych výhod môžeme takisto zaradiť aj existenciu bariér v oblasti dovozu a celkovo pohybu tovarov a služieb a aj nutnosť a nevyhnutnosť blízkosti k zákazníkom, v dôsledku rozdielnych kritérií výberu. Jedná sa napr. o obsahu jednotlivých výrobkov, ich zloženia, či samotná reklama a marketing. Do typických segmentov, ktoré spadajú pod horizontálne investície pre PZI by sme mohli zaradiť farmaceutický priemysel, bankovníctvo a poisťovníctvo, segment s automobilmi, či oblasť zahŕňajúca rôzne služby a pod. Horizontálne investície patria už dlhodobo medzi najvyužívanejšiu formu PZI.

Vertikálne investície

Ďalším spôsobom investovania sú vertikálne investície, ktoré sa vyznačujú tým, že materská spoločnosť a aj jej dcérske spoločnosti sú rozdelené do niekoľkých stupňov reprodukčného procesu. Samostatne pre každý stupeň je typické úzke zameranie. Účelom týchto PZI je primárne využiť komparatívne výhody v krajinách kde pôsobia. Využiť najmä jednotlivé fázy, ktoré sú náročné na potrebné suroviny a nízku cenu práce, tieto spoločnosti sa umiestnia tam kde ich je pomerne dostatok, teda ide o rozvojové krajiny. Avšak na druhú stranu činnosti priamo spojené s výrobou ako sú marketing, výskum a pod. si ponechajú zväčša v krajinách kde sídli materská spoločnosť. Môžeme teda povedať, že materské a aj dcérske spoločnosti sú pomerne úzko zamerané na jednotlivé fázy v oblasti výroby a následnej distribúcií produktov a služieb. Toto zameranie primárne sa odvíja od zdrojov v hostiteľských štátoch. Pokiaľ hovoríme o nerastných surovinách, ktoré má za úlohu zabezpečiť materská spoločnosť pre následné spracovanie, jedná sa o integráciu, ktorú pomenúvame ako spätnú alebo aj smerujúcu späť. Tento druh integrácie je primárne určený a typický pre podniky, ktoré sa zaoberajú ťažbou a spracovaním nerastných surovín ako je ropa, zemný plyn, ale zaradíme sem aj podniky, ktoré vyrábajú súčasti svojich výrobkov v zahraničí. Ako príklad môžeme uviesť podnik zaoberajúci sa ťažbou ropy, ktorá ju po samotnom vyťažení pošle do rozvinutej krajiny kde sídli na ďalšie spracovanie, a následne tento konečný produkt rozpošle svojej dcérskej spoločnosti, ktorá ho následne predá po celom svete. V dnešnej dobe je veľkým trendom, že veľké podniky presúvajú svoju výrobu do rozvojových krajín kde je dostatok voľnej pracovnej sily. Účelom tohto konania sú úspory na mzdách pre pracovníkov, čo spôsobuje neporovnateľne nižšia cena práce v týchto

krajinách. Rovnako aj veľmi známa transnacionálna korporácia pre nás prišla v roku 1991 na slovenský trh, kde prvotne nemala úplnú kontrolu nad založeným podnikom, avšak následne skúpila podiely ostatných vlastníkov a stala sa výhradným akcionárom. Poznáme aj integráciu smerujúcu dopredu, táto integrácia nastáva ak si nejaký podnik zakladá svoje pobočky v zahraničí za účelom toho aby exportoval a predával svoje tovary a služby, ktoré sam produkuje. Tento spôsob je príznačný najmä pre farmaceutický priemysel a IT.⁹

1.3.3 Členenie PZI podľa spôsobu vstupu do ekonomiky

Investície na zelenej lúke

V zahraničí tiež označovaný ako greenfield, jedná sa o investície do nových aktív v zahraničí. Výstupom tohto spôsobu prílevu kapitálu je vybudovanie nových priestorov a taktiež vytváranie nových pracovných miest na hostiteľskom trhu. Zväčša ide o transnacionálne korporácie, ktoré primárne vstupujú do ekonomík menej rozvinutých krajín, za cieľom vytvorenia a otvorenia nových výrobných fabrík či koncových obchodov s ich sortimentom. Takmer vždy je táto transnacionálna korporácia úplným vlastníkom, tj. ovláda 100% založenej spoločnosti. Tieto menej rozvinuté krajiny mnoho-krát lákajú transnacionálne korporácie na rôzne komparatívne výhody v porovnaní s porovnateľnými uchádzačmi o takúto zahraničnú investíciu. Ide o napr. o rôzne daňové úľavy, či dokonca stimuly na začiatku alebo inými výhodami. Krajiny s nižšou mierou vyspelosti ekonomiky sa orientujú na tieto transnacionálne korporácie primárne kvôli vytváraniu nových pracovných príležitostí v ich krajine, ale samozrejme aj prínos v oblasti technológií či know-how, ktoré priamo zvýšia kvalifikovanosť a pridanú hodnotu pracovníkov.¹⁰

Spoločné podniky

O spoločných podnikoch sme už mali podkapitolu vyššie, pri členení podľa podielu zahraničného investora. Avšak tu si vysvetlíme spoločné podniky z pohľadu spôsobu vstupu do hostiteľskej krajiny.

Cieľom takéhoto vstupu sa často-krát stáva znalosť domáceho subjektu o zvyklostiach a celkovo o marketingových stratégiách v dotknutej krajine. Ďalej dôvodom tohto typu vzniku je aj zdieľanie a využitie technologických znalostí vzájomne. Ak ide o domáci podnik tak ten zvyčajne ťaží z príchodu zahraničného finančného kapitálu od investora, ktorý okrem

⁹ BALÁŽ, Peter – a kol. Medzinárodné podnikanie : základné formy priamych zahraničných investícií. 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 147 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

¹⁰ HARUMOVÁ, Anna, Finančný manažment nadnárodných korporácií : základné formy priamych zahraničných investícií. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer. 2016. 47-48 s. ISBN 978-80-7552-451-5.

peňazí ponúkne aj nové možnosti v oblasti stratégie. V tomto prípade môžeme hovoriť, že ide o obojstranne výhodný právny akt, ako pre domáci subjekt tak aj pre zahraničného investora.

Akvizície a fúzie

Jedná sa o investíciu, pri ktorej dochádza k zmene vlastníka danej spoločnosti, avšak musíme povedať, že sa nejedná o zmenu technologickú. Hlavným cieľom zväčša býva nadobudnutie konkurenčnej výhody, ktorou disponovala pôvodná spoločnosť. V prípade samostatnej investície zo strany zahraničného investora by sa jednalo o drahšiu záležitosť v porovnaní s takouto formou vstupu do hostiteľskej krajiny.

Investície na hnedej lúke

V tomto konkrétnom prípade hovoríme o príleve kapitálu zo zahraničia v podobe odpredaja jestvujúceho nejakého obchodného či dokonca výrobného subjektu, alebo jeho nehnuteľností. Cieľom takéhoto vstupu je založenie výrobných alebo iných sprievodných aktivít v hostiteľskej krajine. Pri tomto type vstupu do ekonomiky sa jedná o kúpu už v minulosti postaveného objektu alebo budovy, prípadne kancelárskych priestorov, ktoré následnú sú prispôsobené a prestavané podľa potreby a účelu podnikania. Medzi dôvody takejto investície zaraďujeme jednoduchší vstup v porovnaní s investíciou na zelenej lúke, samozrejme aj s časového hľadiska či na druhú stranu aj kvôli opätovnému prevádzkovaniu dotknutej výroby.¹¹

1.3.4 Členenie PZI podľa spôsobu nadobudnutia a vlastníckeho podielu

Nadnárodné korporácie svojim existujúcim pobočkám v zahraničných krajinách dodávajú cenné informácie v oblasti marketingu, spôsobe riadenia a ak sa jedná o výrobný podnik tak technologické postupy, zariadenia alebo nadobudnuté know-how. Taktiež im ponúka možnosť pripojiť sa do už vytvorenej a fungujúcej dodávateľskej siete, nakupovať materiál a suroviny od dcérskych spoločností poprípade od materskej spoločnosti a pod. Pre nadnárodné korporácie je budovanie nových spoločností a s nimi súvisiacimi pobočkami v zahraničí výhodné z hľadiska nadobúdania stále nových príležitostí. Tieto spoločnosti sú založené úsporách z rozsahu produkcie a rozdelenia práce a taktiež aj výrobného zamerania. Môžu spolu financovať vývoj a výskum v oblasti podnikania a tým ušetriť nemalé zdroje taktiež z rozsahu.

¹¹ HARUMOVÁ, Anna. Finančný manažment nadnárodných korporácií : základné formy priamych zahraničných investícií. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer. 2016. 48 s. ISBN 978-80-7552-451-5.

Delenie nadnárodných korporácií z hľadiska spôsobu nadobudnutia a vlastníckeho práva:

- Materská spoločnosť nadobudne dostatok akcií na zabezpečenie kontroly pri hlasovaní
- Materská spoločnosť nezávisle iniciuje založenie novej spoločnosti v zahraničí
- Materská spoločnosť preleje do zahraničia finančný kapitál do už existujúcich pobočiek

Primárne sú priame zahraničné investície zložené z 3 základných častí – medzi prvý patrí kmeňové finančné zdroje a iné finančné zdroje, do ktorých ešte spadá reinvestičný zisk.

¹²

1.4 Formy PZI

Medzi základné formy PZI zaradujeme cezhraničné fúzie a cezhraničné akvizície, ktoré výrazne napomáhajú ku globalizácii sveta. Tieto formy investovania z pohľadu zahraničných investorov patria medzi najobľúbenejšie a najfrekvencovanejšie.¹³

1.4.1 Cezhraničné fúzie

Jedna z najviac využívaných foriem PZI, ktorú vo všeobecnosti chápeme ako spojenie resp. fúziu, pri ktorej sa operácie a majetok dvoch podnikov z dvoch rozdielnych krajín spojí a tým vznikne nový právny subjekt na trhu. Podľa presnej definície sa jedná o splnutie jednej firmy, ktorá existovala na jednom trhu do iného podniku, ktorá pôsobila na trhu, na ktorom prebieha daná fúzia, pričom dochádza k spojeniu majetku o operácií oboch podnikov, tj. domácich a zahraničných podnikov.

¹² BALÁŽ, Peter – a kol. Medzinárodné podnikanie : základné formy priamych zahraničných investícií. 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 148 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

¹³ DUDÁŠ, Tomáš a kol. Svetová ekonomika : Priame zahraničné investície vo svetovom hospodárstve. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2017. 94-103 s. ISBN 978-80-225-4352-1.

1.4.2 Cezhraničné akvizície

Tento spôsob vstupu investora na zahraničný trh je definovaný následne. Jedná sa o taký druh akvizície, kedy dochádza k prenosu kontroly nad majetkom a operáciami z domáceho do zahraničného podniku, pri ktorej domáci podnik sa stáva pridruženou tej zahraničnej. Pre možnosť definovania takéhoto transferu ako akvizície je nutné kontrolovať s pohľadom zahraničného investora minimálne 10% z podielu nadobudnutého podniku. Z tohto hľadiska sa akvizície delia na tri skupiny a to podľa %-neho podielu zahraničného investora v miestnom podniku:

- Úplná, dochádza k 100%-nej akvizícii zahraničného investora
- Majoritná, podiel zahraničného investora je medzi 50-99%
- Minoritná, podiel zahraničného investora je medzi 10-49%

Pri 100%-nej akvizícii získa zahraničný investor úplný podiel a všetky právomoci s tým spojené na vedenie a rozhodovanie v podniku. Avšak 100%-ný podiel je možné získať rôznymi spôsobmi, a to napr. ak podnik zrealizuje len minoritnú akvizíciu a postupne odkupuje od miestneho podniku podiel a tým sa stane časom úplný vlastník podniku. Na druhú stranu je možné získať 100% -ný podiel aj bez akvizície a to pomocou investovania na zelenej lúke, čo predstavuje kompletne vybudovanie podniku od základov, tj. kúpa pozemkov, postavenie budov atď. Takto začínali na Slovensku napr. Kia alebo Peugeot. Ďalším spôsobom ako získať úplný podiel v podniku ako zahraničný investor je kúpa podnikateľského subjektu, následné investovanie, prerobenie podľa požiadaviek na druh podnikania, vybavenie technológiami. Na Slovensku sú toho príkladom Sony a Samsung.¹⁴

1.5 Determinanty PZI

Pri analýze konkrétneho prostredia na investíciu formou priamych zahraničných investícií treba brať do úvahy individuálne potreby daného subjektu vzhľadom na jeho oblasť podnikania. Je to dôležité z toho dôvodu, pretože každý investor má osobitné, konkrétne požiadavky, z tohto dôvodu je veľmi dôležité na začiatku pri vytváraní ponuky získať od tohto investora čo najviac relevantných informácií. V praxi zatiaľ neexistuje overený a jednoznačný názor na faktory, ktoré vplývajú priamo na prílev PZI do krajiny.

¹⁴BALÁŽ, Peter – a kol. Medzinárodné podnikanie : základné formy priamych zahraničných investícií. 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 149-150 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

Z dôvodu vysokej vzájomnej previazanosti a ťažkého určenia miery kvantifikovateľnosti je náročné identifikovať skutočný vplyv samotných faktorov, ktoré sú relevantné a primárne pre rozhodovanie investorov. Faktory, teda determinanty ovplyvňujúce rozhodovanie investorov sa delia na determinanty na národnej úrovni a determinanty na regionálnej úrovni. Do prvej skupiny zaraďujeme determinanty, ktoré investori nie sú možní ovplyvniť, ide teda o determinanty s prívlastkom *vis maior*, patria sem napr. politika štátu, podnikateľské prostredie a pod. Naopak do druhej skupiny zaraďujeme determinanty, ktoré je možné ovplyvniť na regionálnej úrovni a investor vie čiastočne tieto faktory ovplyvniť. Obe skupiny determinantov vzájomne spolu súvisia, a preto ich nemožno rozdeliť. Kvôli tomu je nevyhnutné pre úspešný prílev PZI do krajiny súlad všetkých úrovní verejnej správy.¹⁵

1.5.1 Determinanty na úrovni štátu

Medzi determinanty na úrovni štátu zaraďujeme determinanty, ktoré sú vopred dané a len veľmi ťažko alebo až vôbec ich nedokáže investor ovplyvniť svojim konaním. Delíme ich na niekoľko skupín:

- Veľkosť trhu
- Regionálna integrácia
- Otvorenosť ekonomiky
- Politická stabilita a bezpečnosť
- Investičné stimuly a podnikateľské prostredie

Veľkosť trhu

Jedným z najviac relevantných a akceptovaných determinantov patrí veľkosť trhu. Pretože čím väčšia je krajina, v ktorej má investor zámer investovať tým väčší je samozrejme aj záujem iných podnikov z rovnakého segmentu podnikania priniesť PZI do hostiteľskej ekonomiky. Hlavným dôvodom prečo tento faktor je všeobecne akceptovaný je fakt, že takmer všetky PZI celosvetovo nastávajú, kvôli prístupu k trhom, potom je logické, že väčšie trhy priťahujú väčší záujem investorov. Pri stanovovaní miesta investície je dôležité si určiť aj, kde sa vyskytujú jeho potenciálne trhy. Pomocou tohto stanovenia, je potrebné

¹⁵ ŠIPIKAL, Miroslav – SZITÁSIOVÁ, Valéria. Regionálne podnikateľské prostredie : Kľúčové determinanty prílevu PZI. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2012. 136 s. ISBN 978-80-225-3433-8.

poukázať na vhodnú logistiku a prístupnosť daných trhov. Je rozdiel ak investor má zámer expandovať do Západnej Európy alebo plánuje vývoz do krajín Strednej Európy.¹⁶

Regionálna integrácia

Tento determinant zaraďujeme medzi relatívne nový pojem v oblasti svetového hospodárstva. Pod pojmom regionálnej integrácie si môžeme predstaviť ktorúkoľvek dohodu, do ktorej patria viaceré štáty za účelom vytvorenia spoločného hospodárskeho priestoru. Tento determinant výrazne napomáha najmä menším a menej rozvinutým ekonomikám a zabezpečuje im, tým že patria do väčšieho celku integrácie prílev PZI do ich krajiny. Súčasne dochádza aj k odstráneniu bariér v dovozu a vývozu tovaru. Prichádza tam často-krát k dohode o bezcolnej zóne čím krajiny vo vnútri regionálnej integrácie majú výhodnejšie postavenie pokiaľ ide o predaj výrobkov vo vnútri integrácie ako štáty mimo nej. Príkladom pre regionálnu integráciu je napr. Slovensko v rámci EÚ kde po roku 2004 kedy vstúpilo do tohto zoskupenia, narástol záujem o PZI zo strany investorov.

Otvorenosť ekonomiky

Medzi zaujímavý determinant zaraďujeme otvorenosť ekonomiky, ktorá sa zvykne počítať ako podiel exportu a importu danej krajiny na HDP. Aj v tomto prípade sme znova narazili na vzájomné ovplyvňovanie zadaných veličín, zatiaľ však nejestvuje odpoveď, ktorá by jednoznačne dávala vysvetlenie k ich vzájomnej závislosti. Experti sa zhodujú v názore, že otvorenosť ekonomiky má kladný vplyv na príchod PZI do krajiny investičného zámeru. Taktiež pri bariérach je to stále nejednoznačné, pretože na jednej strane ak nie je možné obchodovať tak to tlačí investorov siahnuť po metóde PZI. Avšak na druhú stranu krajina takto získa iba investície, ktoré sú založené na obsadzovaní trhu v konečnej krajiny investície, ktoré často-krát majú výrazne menší vplyv na ekonomický rast v porovnaní s investíciami efektívnosti.¹⁷

Slovensko pokiaľ ide o otvorenosť ekonomike, tak posledné údaje hovoria, že dosiahlo otvorenosť 185% HDP. Slovensku v rámci EÚ patrí štvrté miesto v tomto ukazovateli. Tento ukazovateľ nám hovorí ako veľmi ekonomika je závislá od exportu do

¹⁶ ŠIPIKAL, Miroslav – SZITÁSIOVÁ, Valéria. Regionálne podnikateľské prostredie : Kľúčové determinanty prílevu PZI. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2012. 136 s. ISBN 978-80-225-3433-8.

¹⁷ ŠIPIKAL, Miroslav – SZITÁSIOVÁ, Valéria. Regionálne podnikateľské prostredie : Kľúčové determinanty prílevu PZ.. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2012. 136 s. ISBN 978-80-225-3433-8.

zahraničia, čo sa počas pandémie COVID-19 aj výraznejšie podpísalo na prepade ekonomiky Slovenska oproti ostatným krajinám EÚ.

Politická stabilita a bezpečnosť

Tento determinant je vo veľkej väčšine PZI najdôležitejšou súčasťou, dokonca by sme mohli povedať až podmienkou príchodu zahraničných investorov. Preto aby investor priniesol zahraničný kapitál do cieľovej krajiny musí byť v danej krajine, často-krát sa berie do úvahy dokonca aj región, tj. aj okolité štáty, v krajine politicky a aj ekonomicky bezpečné prostredie na realizáciu zahraničnej investície. Do faktorov, ktoré by mohli ovplyvniť rozhodovanie investorov pri investíciách patrí napr. vojnový konflikt, ktorý sa zaraďuje medzi vážnu bariéru vstupu na zahraničný trh. Na druhej strane však existujú aj faktory, ktoré nenesú až takú váhu pri rozhodovaní. Medzi tieto faktory by sme mohli zaradiť napr. bilaterálne zmluvy o ochrane investície, časté striedanie politickej moci v krajine, predčasné voľby, nepokoje, štrajky. Preto pri tvorbe je nevyhnutné ukázať investorovi bezpečnosť jeho investície, stabilitu, ktorú krajina ponúka a v neposlednom rade určite aj transparentnosť prostredia a komplexne aj celého štátneho aparátu, v ktorom sa investícia bude uskutočňovať.¹⁸

Investičné stimuly a podnikateľské prostredie

Záverečným determinant je v podstate súbor faktorov, ktoré sa taktiež označujú aj ako vládna politika PZI. Z hľadiska krajiny, ktorá má záujem na tom aby k nim prichádzali PZI je to najdôležitejší faktor. Jedná sa o nasledujúce atribúty podnikateľského prostredia:

- Fungujúci právny štát
- Legislatívna transparentnosť
- Nízka miera korupcie
- Transparentná daňová politika¹⁹

¹⁸ ŠIPIKAL, Miroslav – SZITÁSIOVÁ, Valéria. Regionálne podnikateľské prostredie : Kľúčové determinanty prílevu PZI. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2012. 136 s. ISBN 978-80-225-3433-8.

¹⁹ ŠIPIKAL, Miroslav – SZITÁSIOVÁ, Valéria. Regionálne podnikateľské prostredie : Kľúčové determinanty prílevu PZI. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2012. 136 s. ISBN 978-80-225-3433-8.

1.5.2 Determinanty na úrovni regiónu

Medzi determinanty na úrovni regiónu zaraďujeme, tie determinanty, ktoré sú rozdelené rozdielne v rámci regiónov a tak priamo od nich závisí prílev do danej oblasti. Medzi nich zaraďujeme:

- Lacná pracovná sila
- Spotrebný a výrobný potenciál
- Technologické prostredie
- Vzdelávanie

Lacná pracovná sila

Medzi najvýznamnejší aspekt v rozhodovaní lokalizácie zahraničných investícií sa zaraďujú mzdové náklady, avšak treba povedať že nerozhoduje sa len na základe tohto aspektu. Zahraniční investori hľadajú súlad medzi nákladmi a kvalitou odvedenej práce. Kvalifikovaný personál je schopný rýchlejšie zachytiť a naučiť sa novým inováciám v technologickom procese.

Spotrebný a výrobný potenciál

Investori prihliadajú nielen na výrobné kapacity danej krajiny avšak aj na potenciálny odbyť v danom regióne. Krajiny s veľkým ekonomickým potenciálom a k tomu s vysokou kúpnu silou sú vo všeobecnosti viac vyhľadávané v porovnaní s menšími ekonomikami.

Technologické prostredie

Berie sa do úvahy najmä technologicky podporné prostredie, ktoré obsahuje potrebnú infraštruktúru ako je napr. cestné komunikácie, možnosti lodnej, leteckej prípadne vlakovej dopravy materiálu a pod. Čiže doplnkové služby, ktoré sú nevyhnutné pre konkrétnu zahraničnú investíciu.²⁰

Vzdelávanie

Do tejto kategórie spadá vo všeobecnosti vzdelávanie, miera vzdelania a pod. Pre investorov je veľmi nápomocné a mnoho-krát to aj zavrhuje pri hľadaní vhodnej lokalizácie podniku z hľadiska miery vzdelania a dostatku kvalifikovanej pracovnej sily v segmente predmetnej investície. Tento faktor je dôležitý z pohľadu ušetrných finančných zdrojov investora na rôzne rekvalifikačné kurzy a veci s tým spojené ale najmä z pohľadu času, tj.

²⁰ VIDOVÁ, Jarmila. Investície a inovácie v ekonomike : zahraničný kapitál, zahraničné investície. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2015. 119-120 s. ISBN 978-80-225-4091-9.

kvalifikovaná pracovná sila je v podstate okamžite k dispozícii bez nutnosti ďalšieho obšírneho vzdelávania.

1.6 Teórie PZI

Zanalyzovaná skupina teórií popisuje a analyzuje toky priamych zahraničných investícií medzi jednotlivými štátmi. Základ týchto analýz spočíva v analýze finančných trhov a zaradujeme sem aj analýzu na mikroekonomickej úrovni. Výhodou nižšie spomínaných analýz je množstvo údajov, ktoré sú k dispozícii. Tieto údaje nám následne umožnia empiricky zanalyzovať rozoberanú problematiku.

1.6.1 Teórie skúmajúce priame zahraničné investície ako kapitálové toky

Makroekonomická analýza

Berú sa tu do úvahy ako mikroekonomické tak aj makroekonomické prístupy k priamym zahraničným investíciám. Pre tento spôsob analýzy priamych zahraničných investícií sa pre zjednodušenie analýzy používajú najčastejšie údaje ako veľkosť trhu hostiteľskej krajiny, očakávaný potenciálny rast ekonomiky, prekážky v oblasti ciel, náklady na suroviny potrebné pre výrobné prevádzky. Mnoho-krát sa PZI rozdeľujú podľa segmentového zamerania, z pohľadu času, podľa toho odkiaľ zahraničný investor prichádza a pod. Častým objektom testovania sa stáva vzťah medzi PZI a medzi nákladmi ľudskej práce. Čím tieto náklady sú menšie spravidla častejšie sa stávajú tieto krajiny príťažlivejšie pre zahraničných investorov, na druhú stranu treba však brať do úvahy, že pri takejto krajine sa musí počítať aj s pomerne nízkou domácou spotrebou, tj. väčšina výroby sa bude exportovať na ďalší predaj do zahraničia. Ďalej táto makroekonomická analýza PZI sa sústreďuje na zahraničné investície, ktoré sú vo forme kapitálových trhov medzi jednotlivými krajinami, ktoré do značnej miery vplývajú na dynamiku, stabilitu a rovnováhu jednotlivých hospodárstiev v hostiteľských štátoch.

Alokačná teória

Táto teória sa primárne zakladá na dostupnosti a vybavenosti hostiteľských krajín v oblasti výrobných faktorov. Pri tejto teórii plne vychádzame z neoklasickej teórie medzinárodného obchodu. Predpokladom využitia tejto metódy je, že spoločnosti sa snažia čo v najväčšej miere zminimalizovať výrobné náklady. Z tohto dôvodu budú svoje aktivity umiestňovať do oblastí, ktoré im toto ponúkajú. Bude sa to týkať najmä odvetví kde sa

nekladie dôraz na lokalizáciu a taktiež náklady na transport nie sú dôležitým faktorom v rozhodovaní. Pri podnikoch kde tieto spomínané faktory ako sú náklady na prepravu predstavujú veľký podiel na nákladoch tak tam budú brať do úvahy iné faktory ako je trhový potenciál hostiteľskej krajiny ba dokonca aj veľkosť ekonomiky či nákupná sila obyvateľstva.

Inštitucionálna analýza

Zameriava sa na inštitucionálny rámec v krajine samotného investora aj v krajine zámeru investovať. Pod pojmom inštitucionálny rámec si môžeme predstaviť sociálne, právna a politické prostredie v hostiteľskej krajine. Zo strany krajín kde pôsobia materské spoločnosti často prichádza k zavádzaniu opatrení proti týmto investíciám, pretože tieto krajiny sa boja odlevu finančného kapitálu do zahraničia, s tým spojený odchod subdodávateľských firiem a zvýšenie nezamestnanosti v dotknutej krajine. V Európe je toho príkladom Francúzsko a Nemecko, ktoré sa všemožne snažia ovplyvniť automobilové koncerny aby v čo najväčšej miere svoju výrobu ponechali v krajine. V porovnaní s fiškálnymi opatreniami v hostiteľských krajinách ako je výška dane z príjmu poprípade stimuly je podstatnejšie pri rozhodovaní investorov práve či v krajine investorovho zámeru je miera otvorenosti hostiteľskej krajiny, vytvorené podnikateľské prostredie zo strany štátu či byrokracia.

1.6.2 Teória priamych zahraničných investícií na mikroekonomickej úrovni

Medzi tieto teórie zaradíme tie, ktoré skúmajú priame zahraničné investície v oblasti segmentov a spoločností pôsobiacich v týchto odvetviach. Nadnárodné korporácie často-krát prihliadajú práve na to ako sa správa ich konkurent.

Teória trhovej nedokonalosti

Pri tejto metóde sa dopredu počíta s tým, že tu dochádza k nedokonalej konkurencii v tvare oligopolu alebo dokonca monopolu. Teória hovorí, že priame zahraničné investície sa uskutočňujú z jediného dôvodu, a tým je to, že v nedokonalom trhu je prípustné aby spoločnosť získala neobmedzené monopolné postavenie na trhu hostiteľského štátu. Ďalej teória hovorí, že toto postavenie a s ním aj spojené výhody pre túto spoločnosť môžu nadobudnúť práve ona a nikto iný. To spôsobí to, že táto spoločnosť bude dosahovať neporovnateľné zisky v porovnaní ak by pôsobili inde.

Konkurenčná výhoda firmy ako faktor PZI

Veľký počet odborníkov sa zhoduje v myšlienke, že aby došlo k vzniku priamych zahraničných investícií je potrebná jestvujúca nedokonalosť trhu. Podľa ich názoru sú domáce spoločnosti v porovnaní so zahraničnými vo výhode. To znamená, že poznajú dotknutý trh, nemajú v podstate náklady na prepravu a majú aj nižšie na prevádzku. Preto ak sa chce zahraničný investor uchytiť v zahraničí musí prísť s niečím inovatívnym, v čom bude jedinečný a nebude mať takpovediac konkurenciu. ²¹

²¹ BALÁŽ, Peter – a kol. Medzinárodné podnikanie : základné formy priamych zahraničných investícií. 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 160-163 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

2. Cieľ práce

Primárnym cieľom záverečnej práce je zadefinovať čo sú to priame zahraničné investície, ich formy, členenie a determinanty. Ako tieto atribúty priamych zahraničných investícií môžu ovplyvniť mieru nezamestnanosti, výšku hrubej mzdy v čase. Následne tieto dva ukazovatele použijeme na zistenie vzájomnej závislosti pomocou štatistickej funkcie korelácia v sledovanom regióne.

Na dosiahnutie tohto cieľa a zistenie závislosti, však potrebujeme si stanoviť čiastkové ciele alebo aj čiastkové medzivýpočty, ktoré budú potrebné na ďalšie analyzovanie. Teda si stanovíme dôležité položky pre dosiahnutie primárneho cieľa ako pre teoretickú časť tak aj pre praktickú časť.

Do čiastkových cieľov teoretickej časti patria:

- Definovanie PZI
- Porovnanie Portfóliových investícií a PZI
- Členenie PZI podľa rôznych druhov
- Definovanie formy PZI

Do čiastkových cieľov praktickej časti patria:

- Analýza miery nezamestnanosti pre každý kraj SR v sledovanom období 2012 – 2019
- Komparácia výšky mzdy pre každý kraj SR samostatne v rokoch 2012 – 2019
- Zhodnotenie zmeny výšky PZI v čase v sledovanom období 2012 – 2018
- Analýza vybraného kraja z hľadiska PZI
- Návrhy a odporúčania

Určené čiastkové ciele sú nevyhnutne potrebné na to aby sme sa dopracovali do komplexnej analýzy sledovaného problému čím je štatistický ukazovateľ korelácia.

3. Metodika práce a metódy skúmania

3.1. Charakteristika objektu skúmania

Objektom skúmania v tejto bakalárskej práci sú priame zahraniční investície a ich vplyv na ekonomiku SR. Základom sú poznatky súhrne spracované v teoretickej časti. V praktickej časti sa následne tieto poznatky použili na zanalyzovanie sledovaného problému.

3.2. Pracovné postupy

Postup práce bol nasledovný, v počiatku sme si spracovali do súhrnných tabuliek 2 potrebné ukazovatele, ktorými sú miera nezamestnanosti a výška miezd. Tieto tabuľky nám slúžili na to aby sme prehľadne mali spracované sledované ukazovatele pre každý kraj samostatne. Následne sme mieru nezamestnanosti a výšku miezd spojili do jednej tabuľky, kde sme zanalyzovali zozbierané údaje. Z týchto údajov sme potom zistili vzájomnú závislosť alebo nezávislosť pre každý kraj čo sme nakoniec subjektívne okomentovali.

3.3. Spôsob získavania údajov a ich zdroje

Zdroje údajov sme získavali s verejne dostupných zdrojov na internete. Mieru nezamestnanosti za jednotlivé kraje v rokoch sme získali z oficiálnej stránky Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny. Údaje o tom koľko PZI prišlo za sledované obdobie do jednotlivých krajov sme zistili z oficiálnej stránky Národnej banky Slovenska.

3.4. Použité metódy vyhodnotenia a interpretácia výsledkov

Priame zahraničné investície boli vyjadrené v mil. €, zistená miera nezamestnanosti bola uvedená v percentách. Korelácia bola vyjadrená taktiež v percentách a ostatné ukazovatele boli vyjadrené v absolútnych číslach.

3.5. Štatistické metódy

V záverečnej práci bola využitá štatistické metóda korelácia, ktoré nám určila vzájomnú závislosť. Mzdy boli uvedené v tvare priemerných miezd za dané obdobie. V grafoch bola použitá trendová krivka vyjadrujúca PZI.

4. Výsledky práce

V kapitole výsledky práce aplikujeme teóriu z prvej kapitoly na to aby sme dosiahli výstup v podobe závislostí medzi sledovanými ukazovateľmi, o ktorých sme bližšie hovorili v ďalšej podkapitole.

4.1. Analýza PZI v krajocho SR

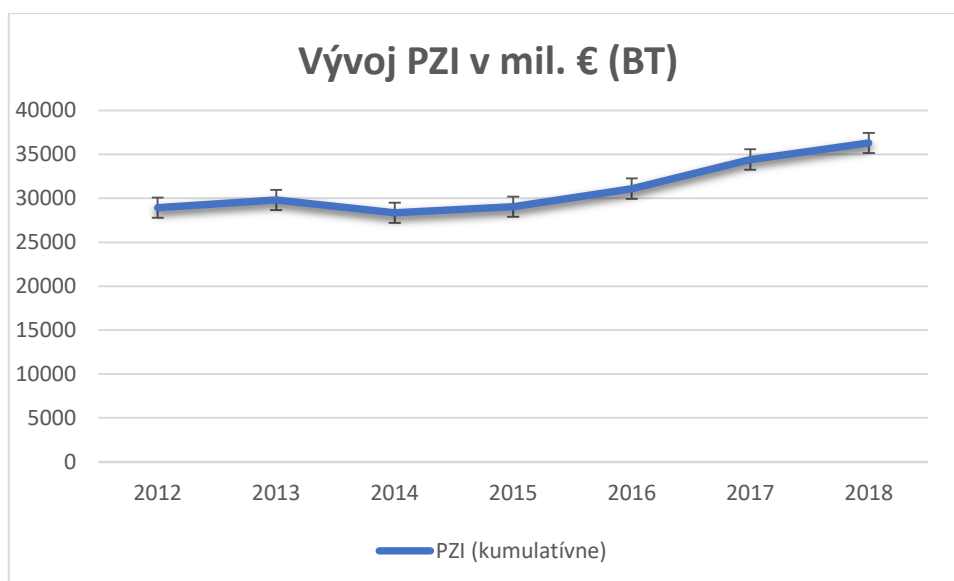
V tejto časti sa zameriame na podrobné zanalyzovanie vplyvu PZI v čase a v porovnaní so nezamestnanosťou. Rozoberieme si jednotlivých 8 krajov na Slovensku a využijeme na lepšiu predstavu a vplyve PZI na vývoj nezamestnanosti štatistický nástroj korelácia. Podľa neho následne budeme vedieť s určitosťou povedať aká je medzi dvoma sledovanými priama alebo nepriama závislosť.

Grafy nám budú zahŕňať údaje z rokov 2012-2018 a pokiaľ ide o nezamestnanosť, tak tam použijeme dostupné dáta od roku 2012-2019. V podkapitolách budeme rozoberať jednotlivé kraje v Slovenskej republike a začneme od západu tj. prvým krajom bude Bratislavský kraj.²²

4.1.1 Bratislavský kraj

Tento kraj môžeme s určitosťou zaradiť medzi ten najvyspelejší a ekonomicky najsilnejší kraj na Slovensku. Pokiaľ ide o HDP na obyvateľa patrí Bratislavský kraj medzi priemer vrámci EÚ a pre zahraničných investorov je príťažlivý pre svoju geografickú polohu, nachádza sa blízko hraníc s Rakúskom, je tu dobre vybudovaná dopravná infraštruktúra, vysoká kvalifikácia a vzdelanie obyvateľstva a v neposlednom rade určite aj vysoká kúpi schopnosť obyvateľov tohto kraja. Nachádza sa tu na slovenské pomery vysoká koncentrácia zahraničných investorov, pobočiek alebo kamenných predajní týchto investorov a v neposlednom rade je tu množstvo finančných inštitúcií, ktoré priamo vytvárajú dobré prostredie pre vznik a rozvoj malých a stredných podnikov v regióne.

²² Analýza podnikateľského prostredia v regiónoch SR [elektronický zdroj] 13 s. [cit. 28.2.2021]. Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Analiza_podnikatelskeho_prostredia_v_regionoch_SR.pdf

Graf 1 Vývoj PZI v mil. € Bratislavský kraj

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS²³

Z hľadiska prílevu priamych zahraničných investícií má Bratislavský kraj vedúce postavenie a v roku 2018 v absolútnych hodnotách dosiahol až 36 288 495 900€, čo predstavovalo 69,42% všetkých PZI na Slovensku. Bratislavský kraj mal najvyšší podiel na PZI na Slovensku z analyzovaných rokov v roku 2013. V tomto roku podiel predstavoval 70,85% na všetkých PZI celkovo na Slovensku. V Bratislavskom kraji ma v absolútnych hodnotách z dlhodobého hľadiska PZI zvyšujúcu sa tendenciu. V rozmedzí rokov 2012-2018 sa vždy PZI navyšovali okrem roku 2014 kedy sa znížili oproti roku 2013 o 4,89% ale od tohto roku znova nepretržite rastú.

Tabuľka 1 Bratislavský kraj, miery nezamestnanosti 2012-2019

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	5,72	6,17	6,13	5,34	4,51	3,05	2,62	2,83

Zdroj: Vlastné spracovanie z Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny²⁴

V prvých dvoch sledovaných rokoch nezamestnanosť v Bratislavskom kraji mierne narastala, avšak ďalšie roky tj. od roku 2014-2018 neustále konštantne klesala až sa v roku

²³ Priame zahraničné investície [elektronický zdroj]. [cit. 28.2.2021]. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

²⁴ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 28.2.2021]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

2018 dostala na hodnotu 2,62. V roku 2019 znova o niečo narástla a to konkrétne z 2,62 na 2,83.

Tabuľka 2 Korelácia medzi nezamestnanosťou a PZI v Bratislavskom kraji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezamestnanosť	5,72	6,17	6,13	5,34	4,51	3,05	2,62
PZI v mil. €	28945	29807	28351	29041	31099	34420	36288
Korelácia	-0,9617						

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny²⁵

V priloženej tabuľke sme spravili koreláciu a zistili sme vzájomnú závislosť medzi dvoma premennými a či jedna súvisí s tou druhou. Vyšlo nám, že medzi dvoma premennými tj. nezamestnanosťou a prílevom PZI je veľmi veľká nepriama závislosť. Pri ďalšom výpočte kedy sme koreláciu umocnili na druhú nám vyšlo 0,925 čo nám hovorí, že jedna premenná vysvetľuje druhú na 92,5%.

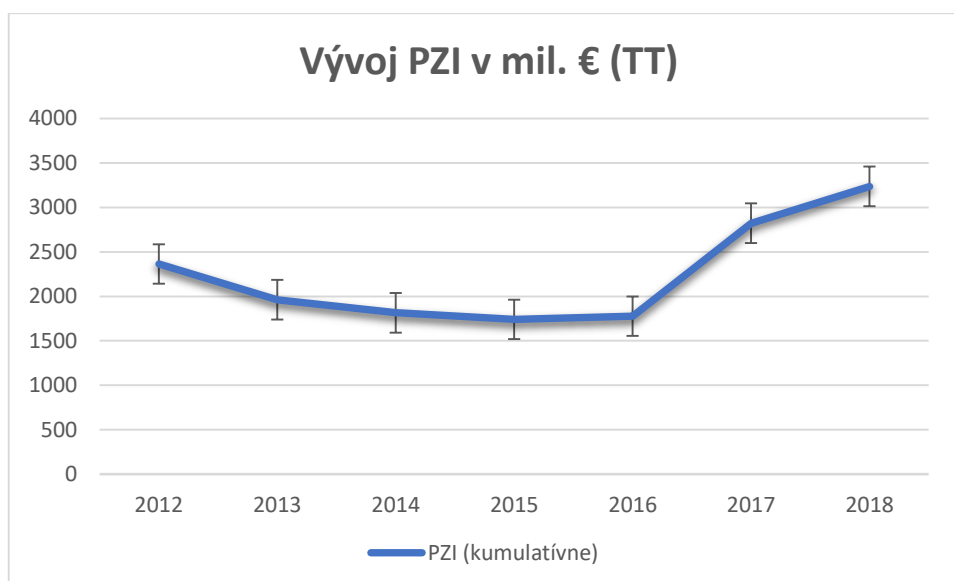
4.1.2 Trnavský kraj

Druhým rozoberaným krajom vrámci Slovenska bude Trnavský kraj, ktorý patrí medzi druhý najvyspelejší a najrozvinutejší kraj celkovo u nás, avšak musíme povedať, že v porovnaní s Bratislavským krajom výrazne zaostáva. Hlavnými výhodami a taktiež by sme mohli povedať aj dôvodmi prečo tomu tak je, je fakt, že Trnavský kraj priamo ťaží v geografickej polohe tj. blízkosti k Bratislavskému kraju. Ďalším takým dôvodom je dobrá dostupnosť na zahraničné trhy našich susedov, čo zastupujú Maďarsko a Česko a v neposlednom rade aj pomerne dobre rozvinutá dopravná sieť od železničnej dopravy až po cestnú. Trnavský kraj svojou dobrou dostupnosťou a vybudovanou cestnou sieťou prilákal mnoho zahraničných investorov na územie svojho kraja. Ide napríklad o PSA Peugeot, Amazon a mnohé ďalšie.²⁶

²⁵ Národná banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 28.2.2021]. Dostupné na:

<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>
https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

²⁶ Analýza podnikateľského prostredia v regiónoch SR [elektronický zdroj]. [cit. 2.3.2021]. Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Analiza_podnikatelskeho_prostredia_v_regionoch_SR.pdf

Graf 2 Vývoj PZI v mil. € Trnavský kraj

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS²⁷

V Trnavskom kraji ako môžeme vidieť za posledné 3 roky výrazne sa krivka otočila smerom nahor, čo má za následok výrazné navýšenie podielu PZI v tomto kraji. Avšak na druhú stranu je jasne vidieť, že od začiatku sledovaného obdobia, teda od roku 2012-2015 nám podiel PZI v Trnavskom kraji pozvoľna klesal až do roku 2016 kedy prišlo už k spomínanému výraznému zvyšovaniu PZI v tomto kraji. V rámci Slovenska patrí v sledovanom období Trnavskému kraju až tretie miesto a to s veľkým odstupom od Bratislavského kraja, ktorý je suverén v tejto štatistike u nás a aj za Žilinským krajom, ktorý má len nepatrne viac.

Tabuľka 3 Trnavský kraj, miery nezamestnanosti 2012-2019

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	9,43	9,16	8,03	6,71	4,41	2,6	2,31	2,63

Zdroj: Vlastné spracovanie z Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny²⁸

Na začiatku sledovaného obdobia nezamestnanosť v Trnavskom kraji bola na úrovni 9,43%, táto hodnota sa však pravidelne od tohto roku znižovala až sa v roku 2018 dostala na svoje minimum, čo predstavovalo 2,31%. Nasledujúci rok sa nezamestnanosť nepatrne zvýšila o 0,32% čo nepredstavuje výrazný negatívny jav.

²⁷ Priame zahraničné investície [elektronický zdroj], [cit. 2.3.2021] Prístupné na: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

²⁸ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 2.3.2021]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

Tabuľka 4 Korelácia medzi nezamestnanosťou a PZI v Trnavskom kraji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezamestnanosť	9,43	9,16	8,03	6,71	4,41	2,6	2,31
PZI v mil. €	2364	1962	1815	1742	1778	2823	3237
Korelácia	-0,6244						

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny²⁹

V priloženej tabuľke sme si spravili koreláciu medzi dvoma premennými, tieto dve premenné nám predstavujú nezamestnanosť a výšku PZI v Trnavskom kraji v sledovanom období v rozmedzí rokov 2012-2018. Z výsledku -0,6244 môžeme s určitosťou povedať, že medzi dvoma premennými existuje veľká nepriama závislosť. Ďalej si výsledok korelácie umocníme na druhú a vyjde nám hodnota 0,3899. Táto hodnota nám hovorí, že jedna premenná nám vysvetľuje druhú na 38,99%.

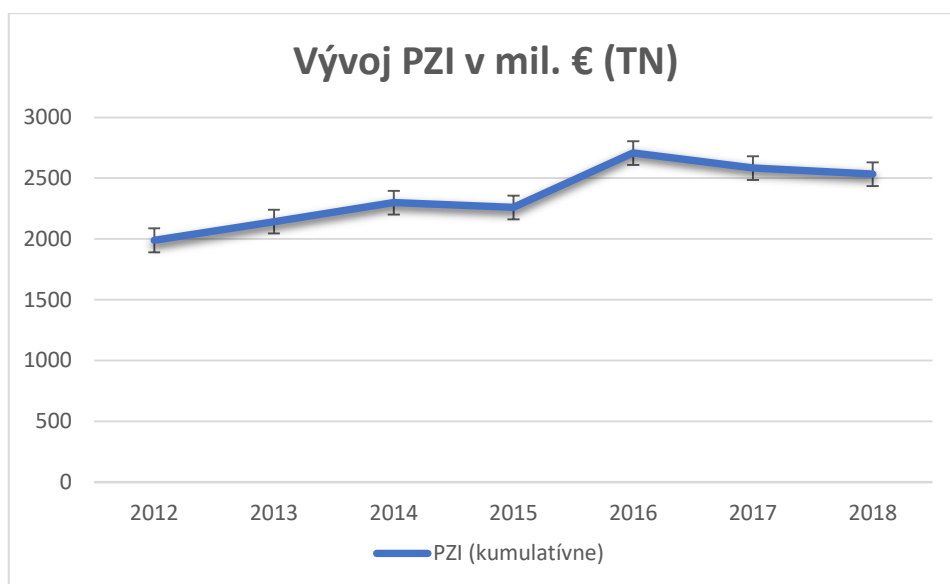
4.1.3. Trenčiansky kraj

Trenčiansky kraj by sme mohli radiť medzi tie vyspelejšie a rozvinutejšie kraje vrámci Slovenska. Je to kraj, ktorý je vo veľkej miere orientovaný skôr priemyselne, to znamená sklársky, strojársky, elektrotechnický či dokonca banský priemysel sa tu vyskytuje najviac a je motorom pre tamojšiu ekonomiku. Napríklad len samotný priemysel sa tu podieľa až 30% na tvorbe hrubej pridanej hodnoty. V Trenčianskom kraji je dobre rozvinutý vzdelávací systém, ktorý je často-krát práve zameraný na odborné kvalifikačné vzdelanie pre uplatnenie v tomto regióne. Ďalej sa tu nachádza dobre infraštruktúra a ani dostupnosť do zahraničia nie je vôbec zlá. Avšak mnoho spoločností v tomto regióne je založených na subdodávkach do veľkých automobilových závodov ako je napríklad KIA, Wolkswagen, PSA Peugeot. V regióne je dobré prostredie pre vznik a prosperitu pre malé a stredné podniky.

²⁹ Národná banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 28.2.2021]. Dostupné na:

<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

Graf 3 Vývoj PZI v mil. € Trenčiansky kraj

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS³⁰

V Trenčianskom kraji môžeme pozorovať v sledovanom období pozvoľné navyšovanie celkovo PZI z dlhodobého hľadiska, čo považujeme za priaznivý faktor. Toto zistenie nám potvrdzuje, že tento kraj je pomerne atraktívny, pokiaľ ide o zahraničné investície formou PZI. Od roku 2012 sledujeme mierny rast PZI okrem roku 2015 kedy tu prišlo k menšiemu poklesu. Avšak v roku 2016 prišlo k masívnemu prílevu PZI do tohto kraju čo nám graficky znázorňuje aj krivka na priloženom grafe. V rámci Slovenska sa Trenčiansky kraj nachádza v lepšej polovici tj. na štvrtom mieste.

Tabuľka 5 Trenčiansky kraj, miery nezamestnanosti 2012-2019

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	10,89	10,74	9,56	7,71	5,85	3,53	2,93	3,2

Zdroj: Vlastné spracovanie z Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny³¹

Na začiatku sledovaného obdobia môžeme vidieť, že nezamestnanosť v Trenčianskom kraji bola pomerne vysoká, konkrétne miera nezamestnanosti ku koncu roku 2012 bola na hodnote 10,89%. Postupne od roku 2012 nezamestnanosť najskôr pozvoľna klesala do roku 2014. Ale medzi rokmi 2014-2018 vidíme, že v tomto intervale dochádza k dramatickému zníženiu nezamestnanosti až napokon v roku 2018 sa nezamestnanosť

³⁰ Národná banka Slovenska [elektronický zdroj]. [cit. 2.3.2021]. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

³¹ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 2.3.2021]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

dostane na svoje dlhoročné minimum, tj. 2,93%. V roku 2019 nám však miera nezamestnanosti mierne narástla a to na hodnotu 3,2%.

Tabuľka 6 Korelácia medzi nezamestnanosťou a PZI v Trenčianskom kraji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezamestnanosť	10,89	10,74	9,56	7,71	5,85	3,53	2,93
PZI v mil. €	1989	2142	2299	2260	2707	2583	2534
Korelácia	-0,8541						

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny³²

V Trenčianskom kraji sme sledovali v intervale rokov 2012-2018 dve premenné. Jedna premenná nám predstavuje mieru nezamestnanosti pre sledované roky a druhá premenná nám hovorí o výške PZI celkovo v danom kraji a jednotlivých zmenách vrámci rokov. Použijeme štatistický ukazovateľ – korelácia pomocou, ktorej budeme chcieť zistiť vzájomnú závislosť medzi sledovanými premennými.

Vzájomným porovnaním dvoch premenných nám v Trenčianskom kraji vyšla korelácia -0,8541 čo nám predstavuje veľmi veľkú vzájomnú nepriamu závislosť. Následným dopočítaním druhej mocniny z tejto korelácie nám vyjde 0,7295, táto hodnota nám hovorí, že až 72,95% vysvetľuje jedna premenná tú druhú.

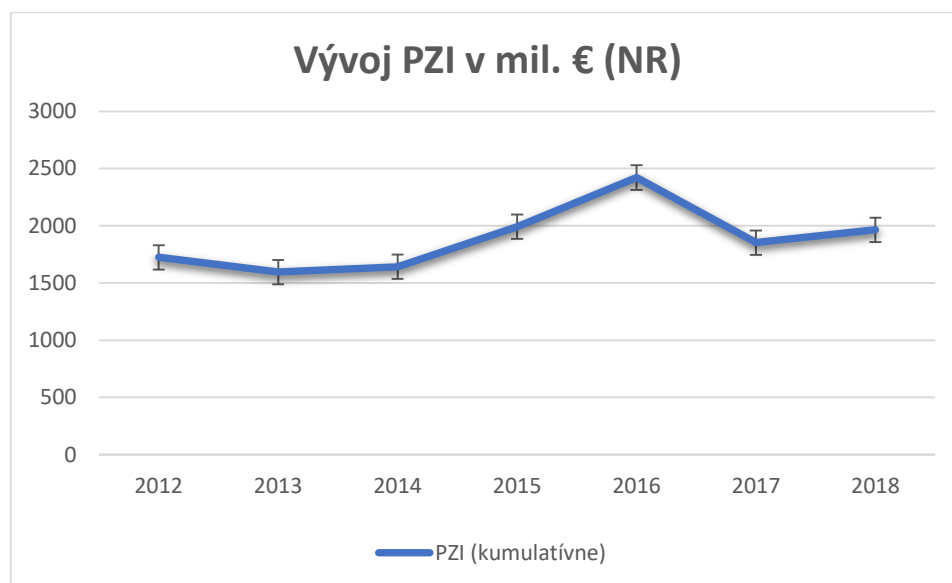
4.1.4. Nitriansky kraj

Nasledujúci analyzovaný kraj je Nitriansky kraj, ktorý vrámci Slovenska patrí medzi tie rozvinutejšie a vyspelejšie. V kraji čerpajú hlavne z pomerne dobrého rozloženie segmentov výroby a taktiež aj z diverzifikácie jednotlivých odvetví. V Nitrianskom kraji sa nachádza najväčší podiel ornej pôdy z celkovej rozlohy kraja, ide o hodnotu až 74% kraja. Množstvo ľudí pracuje práve v tomto segmente, čo má za následok pomalšie tempo rastu HDP v tomto kraji, pretože poľnohospodárstvo neprináša až takú vysokú pridanú hodnotu ako napríklad priemysel alebo služby.³³

³² Národná banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 28.2.2021]. Dostupné na:
<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>
https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

³³ Analýza podnikateľského prostredia v regiónoch SR [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na:
https://www.npc.sk/media/uploads/files/Analiza_podnikatelskeho_prostredia_v_regionoch_SR.pdf

Ako posledná automobilka, ktorá k nám na Slovensko prišla bola Jaguar Land Rover, ktorá zavítala práve do Nitrianskeho kraja, konkrétne do blízkosti mesta Nitra. Táto významná PZI priniesla do kraja množstvo pracovných príležitostí, či už priamo v závode Jaguar Land Rover alebo aj do subdodávateľských spoločností, ktoré zásobujú tento závod.³⁴

Graf 4 Vývoj PZI v mil. € Nitriansky kraj

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS³⁵

V Nitrianskom kraji v sledovanom období rokov 2012-2018 vidíme najskôr od roku 2012-2014 postupný absolútny pokles PZI. Avšak v roku 2014 sa PZI začali pozvoľna zvyšovať a za rok 2015 a 2016 nám stúpili o 780 mil. €, čím v roku 2016 dosiahli historické maximum. Dôsledkom tohto rastu je primárne príchod novej automobilky Jaguar Land Rover do Nitrianskeho kraja v spomínanom roku 2016. Po tomto roku však prichádza pomerne prudký pád.

Tabuľka 7 Nitriansky kraj, , miery nezamestnanosti 2012-2019

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	14,08	12,52	11,21	9,71	6,96	4,05	3,12	2,93

Zdroj: Vlastné spracovanie z Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny³⁶

³⁴ Konkurencieschopnosť a podnikateľské prostredie v NSK [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na:

<https://www.teraz.sk/ekonomika/konkurencieschopnost-a-podnikatelske/219644-clanok.html>

³⁵ Národná banka Slovenska [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na:

<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

³⁶ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na:

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

Výška miery nezamestnanosti na začiatku sledovaného obdobia, tj. v roku 2012 bola z tých najvyšších na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami. Ale postupne v čase ekonomickej stability a medzi krízového obdobia sa znižovala až v roku 2019 dosiahla hodnotu 2,93%. Hlavným dôvodom zníženia miery nezamestnanosti určite bol príchod PZI, konkrétne zahraničným investorom Jaguar Land Rover.

Tabuľka 8 Korelácia medzi nezamestnanosťou a PZI v Nitrianskom kraji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezamestnanosť	14,08	12,52	11,21	9,71	6,96	4,05	3,12
PZI v mil. €	1724	1595	1641	1991	2421	1852	1965
Korelácia	-0,5203						

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny³⁷

V rozmedzí rokov 2012-2018 sme na dvoch premenných, tj. miera nezamestnanosti a PZI v mil. € štatisticky zisťovali ich vzájomnosť poprípadne jej samotnú veľkosť ak existuje. Výpočtami sme zistili, že medzi týmito dvoma premennými je veľká vzájomná nepriama závislosť. Teda sme výpočtom došli k tomu, že premenné spolu súvisia a ovplyvňujú sa navzájom.

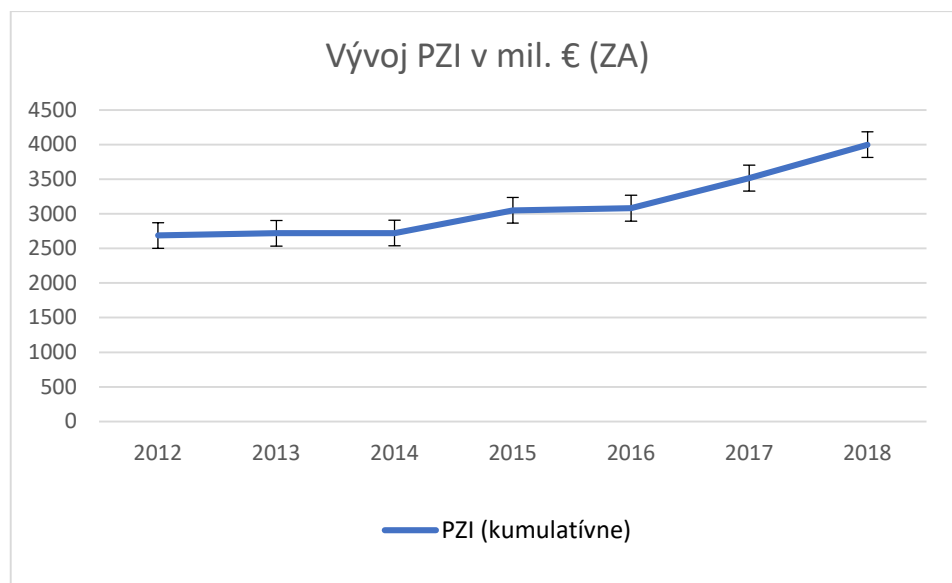
4.1.5. Žilinský kraj

Žilinský kraj patrí medzi najvyspelejšie kraje na Slovensku. Čerpá z dobrej geografickej polohy, ktorú má zo severu s Českom a Poľskom. Ekonomika tohto kraja primárne sa skladá z priemyslu na čo sú výrazne orientovaní. V prípade segmentov sa v Žilinskom kraji nachádza automobilový, ktorý tu reprezentuje kórejská spoločnosť KIA, ktorá prišla na Slovensko v roku 2004 a odvtedy sa stala silným hráčom a aj popredným zamestnávateľom v regióne. Ďalej sa tu nachádza strojársky, metalurgický a samozrejme aj priemysel na spracovanie dreva na čo je následne naviazaná aj výroba papiera.³⁸

³⁷ Národná banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>
https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

³⁸ Analýza podnikateľského prostredia v regiónoch SR [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Analiza_podnikatelskeho_prostredia_v_regionoch_SR.pdf

Dôvodom prečo sa Žilinský kraj primárna sústreďuje na priemysel je ten, že je to kraj s najmenším podielom ornej pôdy vhodnej na poľnohospodárstvo, predstavuje iba 35,1% čo je najmenej spomedzi všetkých krajov.³⁹

Graf 5 Vývoj PZI v mil. € Žilinský kraj

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS⁴⁰

V porovnaní s ostatnými krajmi sa ten Žilinský radí s obrovským odstupom za Bratislavským krajom na druhé miesto vrámci Slovenska. Pre porovnanie v Bratislavskom kraji bolo dovedna do roku 2018 viac ako 9-krát viac PZI ako v spomínanom Žilinskom kraji. V analyzovanom kraji sa už na začiatku sledovaného obdobia nachádza na pomery Slovenska veľké množstvo PZI. V roku 2012 hodnota PZI predstavovala 2687 mil. € a táto hodnota sa konštantne zvyšovala až do roku 2018, tj. do konca nášho obdobia. Percentuálny rozdiel medzi rokmi 2012 a 2018 je 48,83%, čo predstavuje nárast takmer o polovicu.

³⁹ Žilinský kraj – charakteristika regiónu [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/regional/zilinsky%20kraj/about!/ut/p/z1/jZFNT4NAEIZ_Sw9cdwd2YRdvW0y3GFJLYSnuxVCDFOWjASx_X6y9mCh2bpM875PJvFjjFOsmO5dFNpRtk1XT_qSd5yTY8uXSFCBZbIK_2UQq4SFxGMP7C-BJsaYsAOCBtMEXa7VzQ0JAEKxvycMfi-C2_Ayg5_V7rC9IyPxvA7cZTIZIASSRDF1nHhCxfQVW0dYSLpXe_e5xBX7sWTwKHAvaAvAJzT_rvzAesy0ONxpcaAXIosSijxGYucy2TfbUkmgPhBdZd_pp3eYc-uqm84zCc-jsDDBjHERVtW1Q56t8N-C1xbPsBpz9AfKqVSqH03-zqHljF4hNJAwpC/dz/d5/L2dBISvZ0FBIS9nQSEh/

⁴⁰ Národná banka Slovenska [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

Tabuľka 9 Žilinský kraj, miery nezamestnanosti 2012-2019

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	12,79	12,51	10,91	8,86	6,92	4,7	4,04	3,96

Zdroj: Vlastné spracovanie z Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny⁴¹

Miera nezamestnaností na začiatku sledovaného obdobia bola celkom vysoká a predstavovala až 12,79%, čo v preklade znamená, že takmer každý ôsmy práceschopný obyvateľ tohto kraja nemal prácu. Avšak od roku 2012 sa následne miera nezamestnanosti najskôr v roku 2013 len mierne znížili, ale od roku 2014-2017 dramaticky klesala. V tomto spomínanom období tu miera nezamestnanosti klesla z 12,51% na 4,7%. V ďalších rokoch v Žilinskom kraji zaznamenali taktiež mierny pokles, avšak ten už nebol nijak výrazný a v roku 2019 nezamestnanosť dosiahla len 3,96%.

Tabuľka 10 Korelácia medzi nezamestnanosťou a PZI v Žilinskom kraji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezamestnanosť	12,79	12,51	10,91	8,86	6,92	4,7	4,04
PZI v mil. €	2687	2721	2722	3051	3082	3517	3999
Korelácia	-0,9301						

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny⁴²

V Žilinskom kraji v rokoch 2012-2018 pomocou dvoch premenných, čo u nás predstavuje miera nezamestnanosti za jednotlivé roky a kumulatívne PZI v daných rokoch, sme použili štatistický nástroj korelácia. Ten nám po výpočte vyšiel -0,9301 čo nám hovorí, že v danom kraji medzi dvoma sledovanými premennými v stanovenom časovom intervale existuje veľmi vysoká nepriama závislosť medzi nimi. Ďalším výpočtom kedy si výsledok korelácie umocníme na druhú zistíme, že až na 86,51% jedna premenná vysvetľuje tú druhú.

4.1.6. Banskobystrický kraj

Medzi menej rozvinuté kraje sa radí aj Banskobystrický, ktorý sa zároveň aj pomalšie rozvíja, čo má za následok nezmenšujúce sa rozdiely oproti vyspelejším krajom Slovenska.

⁴¹Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

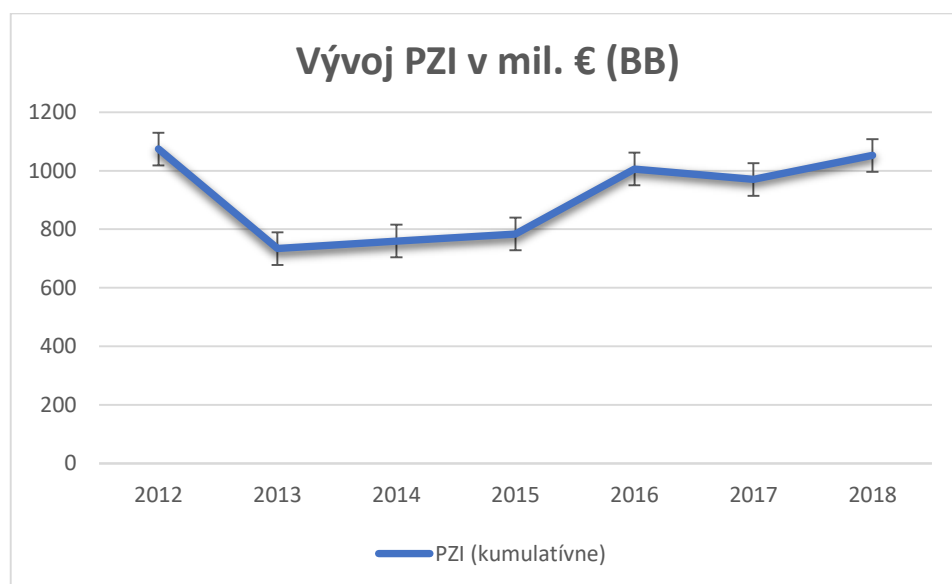
⁴²Národná banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na:

<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

Dlhodobo sa v tomto kraji bojuje s vysokou nezamestnanosťou a taktiež sa tu stretávame aj s problémom nízkej konkurenčnej schopnosti.⁴³

Banskobystrický kraj má významnú a najmä strategicky dobrú pozíciu z pohľadu ťažby a samotných zásob nerastných surovín. Pokiaľ ide o priemysel tak tu je najviac zastúpený priemysel výroby kovov. Toto odvetvie v tomto regióne úspešne reprezentuje spoločnosť Železiarne Podbrezová, a.s., ktorá patrí medzi významných zamestnávateľom v kraji, a taktiež nemôžeme nespomenúť aj spoločnosť Slovalco, a.s., ktorá vyrába primárny hliník z oxidu hlinitého. Ďalej nemôžeme nespomenúť, že Banskobystrický kraj má vrámci Slovenska najvyššiu výmeru lesných pozemkov a to patrične využíva na ťažbu a spracovanie dreva vo veľkom meradle. Južná časť tohto regiónu je zameraná najmä na poľnohospodárstvo a pestovanie viniča.⁴⁴

Graf 6 Vývoj PZI v mil. € Banskobystrický kraj

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS⁴⁵

Banskobystrický kraj je z pohľadu PZI veľmi špecifickým regiónom, pretože ako na grafe vidíme tak na začiatku sledovaného obdobia, tj. v roku 2012 je sledovaná hodnota paradoxne najvyššia. V roku 2012 prišlo k prudkému poklesu a krivka išla jasne smerom

⁴³ Analýza podnikateľského prostredia v regiónoch SR [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Analiza_podnikatelskeho_prostredia_v_regionoch_SR.pdf

⁴⁴ Slovensko – Banskobystrický kraj [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=2807&acro=Imi&mode=&recordLang=sk&lang=sk&parentId=&countryId=SK®ionId=SK0>

⁴⁵ Národná banka Slovenska [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

nadol. Avšak v roku 2013 sa nám krivka obrátila a nabrala smer nahor, i keď len veľmi mierny. Tento spomínaný trend môžeme vidieť už počas celého sledovaného obdobia. Z týchto dát vieme usúdiť, že Banskobystrický kraj z hľadiska prílevu PZI zo zahraničia nepatrí medzi prítiažlivé regióny pre zahraničných investorov. Paradoxne tu sa nachádza najvyššia miera nezamestnanosti na Slovensku čo by mohlo byť naopak dôvodom ale nízka miera dopravnej infraštruktúry ja zrejme dôvodom prečo som PZI neprichádzajú takým tempom ako v ostatných krajoch Slovenska.

Tabuľka 11 Banskobystrický kraj, miery nezamestnanosti 2012-2019

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	20,81	18,26	17,22	14,94	12,8	8,67	7,03	6,69

Zdroj: Vlastné spracovanie z Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny⁴⁶

Banskobystrický región sa už dlho pasuje s vysokou mierou nezamestnanosti, a patrí medzi kraje s najvyššou hodnotou tohto ukazovateľa. Avšak v našom sledovanom období vidíme veľmi pozitívne znižujúcu sa nezamestnanosť, ktorá na začiatku obdobia, tj. v rokoch 2012-2014 klesala len pozvoľna. Ale od roku 2014 už vidíme jasný signál toho, že nezamestnanosť evidentne bude klesať, až sa v roku 2019 dostáva na svoju dlhoročné minimá čo predstavuje 6,69%. V porovnaní s ostatnými regiónmi však stále zaostáva a môžeme sa len domnievať či je to spôsobené nedostatočne rozvinutou dopravnou infraštruktúrou poprípade nízkou konkurenčnou schopnosťou.

Tabuľka 12 Korelácia medzi nezamestnanosťou a PZI v Banskobystrickom kraji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezamestnanosť	20,81	18,26	17,22	14,94	12,8	8,67	7,03
PZI v mil. €	1074	734	760	784	1006	970	1052
Korelácia	-0,3728						

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny⁴⁷

V Banskobystrickom kraji sme pomocou dvoch premenných, ktorými sú miera nezamestnanosti za jednotlivé roky a kumulatívny PZI v daných rokoch zisťovali vzájomnú

⁴⁶ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

⁴⁷ Národná banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na:

<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>
https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

závislosť medzi nimi. Výpočtom sme dospeli k záveru, že medzi dvoma premennými v sledovanom období je stredná vzájomná nezávislosť. Z výsledku teda viem z určitosťou povedať, že ich vzájomná závislosť nie je nijak obzvlášť silná. Dokonca by sme mohli povedať, že v Banskobystrickom kraji vysvetľuje jedna premenná tú druhú len v 13,89%, čo predstavuje pomerne malú hodnotu.

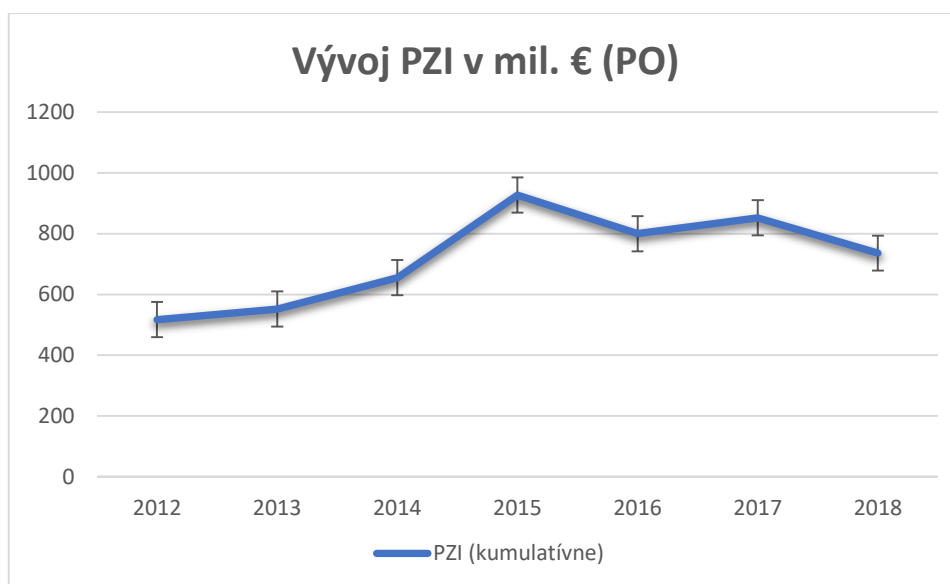
4.1.7. Prešovský kraj

Prešovský kraj by sme vrámci Slovenska mohli zaradiť medzi tie menej rozvinuté. Dlhodobo sa tu pasujú s vysokou mierou nezamestnanosti, čoho príčinou by z časti mohla byť aj nedostatočne vybudovaná dopravná infraštruktúra no na druhej strane kraj, ktorý má najväčší počet obyvateľov do budúcnosti predstavuje veľký potenciál pre rast a progres. Priemysel v danom regióne nie je nijako významne zameraný na určitý segment alebo na nejakú surovinu. Priemysel majú dostatočne diverzifikovaný a najviac sa tu zameriavajú na chemický, potravinársky, strojársky a taktiež aj textilný.⁴⁸

V Prešovskom kraji je obrovský potenciál v oblasti cestovného ruchu, ktúry sa už teraz mierne využíva, pričom ročne sem príde na dovolenku približne 1 milión ľudí. Najväčšími zamestnávateľmi v kraji sú Tatragónka, a.s. sídliaca v Poprade, Mecom group s.r.o, Whirlpool Slovakia spol.s.r.o a mnohé ďalšie.⁴⁹

⁴⁸ Analýza podnikateľského prostredia v regiónoch SR [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Analýza_podnikatelskeho_prostredia_v_regionoch_SR.pdf

⁴⁹ Slovensko . Prešovský kraj [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=2811&acro=lmi&mode=&recordLang=sk&lang=sk&parentId=&countryId=SK®ionId=SK0>

Graf 7 Vývoj PZI v mil. € Prešovskom kraji

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS⁵⁰

Z absolútnych hodnôt PZI v Prešovskom kraji vieme s určitosťou povedať, že zahraniční investori nemajú veľký záujem o tento región a nie sú moc ochotní tu svoje zdroje investovať. Ale napriek tomu tu od začiatku sledovaného obdobia, tj. od roku 2012 vidíme, že krivka nabrala smer nahor a postupne rástla až do roku 2015 kedy dosiahla svoj vrchol. Nasledujúce roky krivka išla postupne dole až sa v roku 2018 dostala na hodnotu PZI 736 mil. €.

Tabuľka 13 Prešovský kraj, miery nezamestnanosti 2012-2019

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	20,66	19,35	17,45	15,5	13,91	9,68	8,61	8,19

Zdroj: Vlastné spracovanie z Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny⁵¹

Prešovský kraj patrí dlhodobo k regiónom kde je najvyššia miera nezamestnanosti. Na začiatku sledovaného obdobia bola na úrovni 20,66% čo znamená, že viac ako každý piaty práceschopný obyvateľ kraja bol nezamestnaný. V ďalších rokoch sa postupne miera nezamestnanosti vplyvom vhodnej ekonomickej situácie v kraji zlepšovala. V roku 2019 nezamestnanosť dosiahla hodnotu 8,19%, čo v porovnaní s ostatnými kraji v tomto období bolo stále pomerne vysoké číslo.

⁵⁰ Národná banka Slovenska [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

⁵¹ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 8.3.2021]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

Tabuľka 14 Korelácia medzi nezamestnanosťou a PZI v Prešovskom kraji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezamestnanosť	20,66	19,35	17,45	15,5	13,91	9,68	8,61
PZI v mil. €	517	552	655	927	800	852	736
Korelácia	-0,6677						

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS a Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny⁵²

V Prešovskom kraji sme v sledovanom období 2012.2018 pozorovali dve premenné, tj. mieru nezamestnanosti a absolútne hodnoty PZI v jednotlivých rokoch. Využili sme štatistický nástroj na zistenie vzájomnej závislosti. Výpočtom sme prišli k tomu, že korelácia spomínaných premenných predstavuje -0,6677 čo predstavuje veľmi silnú vzájomnú nepriamu závislosť. Ďalším výpočtom si vypočítame na koľko % vysvetľuje jedna premenná tú druhú, a to tak, že umocníme výsledok korelácie. Tento údaj nám vyšiel 0,4458. Znamená, to že na 44,58% vysvetľuje jedna premenná tú druhú.

4.1.8. Košický kraj

Košický kraj patrí vrámci Slovenska k tým viac rozvinutým regiónom, avšak treba podotknúť, že vrámci kraja dominuje v ekonomickej oblasti hlavne mesto Košice a jeho blízke okolie, čím koriguje rozdiely vrámci samotného kraja. Najväčšou mierou sa na ekonomickom výsledku kraja podieľal priemysel. Medzi najzastúpenejšie segmenty priemyslu tu zaradíme hutnícky, potravinársky, strojársky, chemický a elektrotechnický. V regióne dominuje hutnícky zástupca U.S. Steel Košice, ktorý v roku 2019 dosiahol tržby až na úrovni skoro 2,3 mld. €. Na juhu Košického kraja prevláda poľnohospodárstvo, keďže viac ako polovica tohto kraja tvorí orná pôda.⁵³

⁵² Národná banka Slovenska. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021].

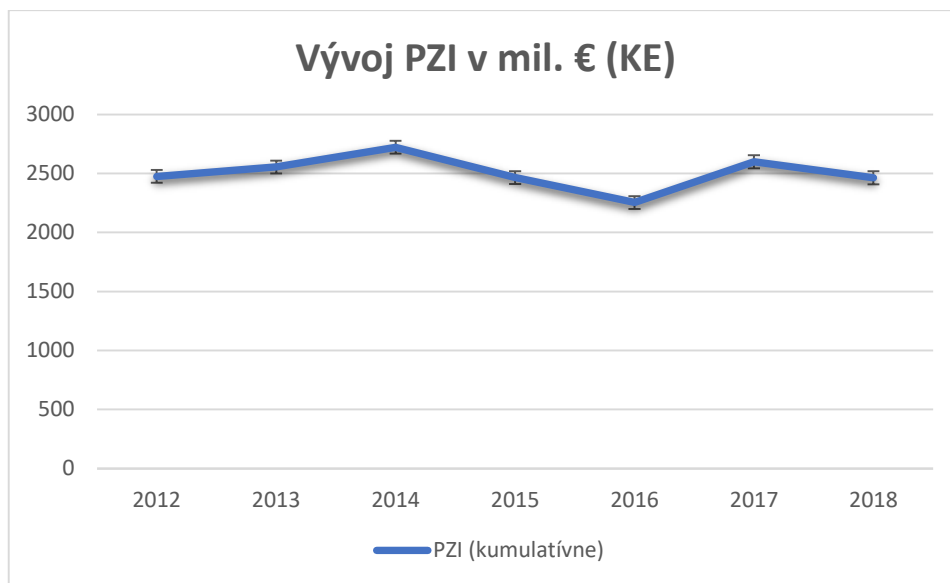
Dostupné na:

<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

⁵³ Košický kraj – charakteristika regiónu [elektronický zdroj]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné na:

https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/regional/kosicky%20kraj/about!/ut/p/z1/tVHLbqMwFP2WLliae4mTALOj0SjJKKn6ygNvRoYYcAk2NZ7S_H1NMpuRpq26qHfWPfc87gEGe2CKv8iSW6kVP7p_yqa_t6vb6Po6SHAePga4vLI52GyjO7peBLAFBixXtrUVpDrreEW62sPOOoac5FpZoayHVjQnD40oz7SKkzOgs7LmHta6k7nwMK-44bUV5jIgteFPfOBvc3mANI7jRCGLIxyGpNxMUKSHcSEHAIRZhkvaIwh7D4zzNwY33kJwi9g5VFnlgjs56tS6fPbUWkKjTs-7aDfauNdYjd4M3RzebJYhyuEKPvfILLZLG5j-8oxYT-BXyglzq_4bt-bx2L1L0sFHaNE7y4YvnWJwTyazx-7zx0Z9GcTQNKJ1QjKNwNB1SyqfnZ5a4FoxyXi3sv6VGJ5SojEbunEYUwgjj_zHuypW1bffDQw_7vvdLrcuj8Aft_21UunP-_gFC2zQRPRGWkrpY_6Rjlp3osby6egOgTG9Z/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Graf 8 Vývoj PZI v mil. € Košický kraj

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS⁵⁴

V Košickom kraji v grafe môžeme vidieť, že celkovo v sledovanom období sa PZI v absolútnych hodnotách nijako výrazne nezmenili, ba naopak mierne poklesli za toto obdobie 2012-2018. Množstvo PZI vidíme, že celú dobu sa striedali fázy rastu a fázy poklesu, ktoré v závere sledovaného obdobia pre Košický kraj neznamenal prínos. V roku 2018 v Košickom kraji celkovo PZI predstavovali 2463 mil. €.

Tabuľka 15 Košický kraj, miery nezamestnanosti 2012-2019

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	19,58	17,23	15,92	14,39	12,76	9,94	8,17	7,57

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny⁵⁵

Košický kraj patril medzi regióny s vysokou mierou nezamestnanosti a zároveň s veľkými rozdielmi medzi samotnými okresmi. Kým okolie Košíc patrí dlhodobo k vyspelejším častiam tohto kraja a aj v tomto ukazovateli je nepomerne lepší ako zvyšok kraja tak zvyšok Košického kraja negatívne ovplyvňuje konečnú mieru nezamestnanosti. V roku 2012 skoro každý piaty práceschopný človek bol nezamestnaný, ale postupne rokmi sa táto hodnota znižovala. Vplyvom vhodných ekonomických podmienok na trhu práce sa

⁵⁴ Národná banka Slovenska [elektronický zdroj]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

⁵⁵ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

miera nezamestnanosti postupne dostala v roku 2019 na hodnotu 7,57%. Avšak táto hodnota v danom roku vrámci Slovenska stále predstavovala pomerne vysoké číslo.

Tabuľka 16 Korelácia medzi nezamestnanosťou a PZI v Košickom kraji

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezamestnanosť	19,58	17,23	15,92	14,39	12,76	9,94	8,17
PZI v mil. €	2475	2554	2722	2465	2253	2599	2463
Korelácia	0,1620						

Zdroj: Vlastné spracovanie z NBS a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny⁵⁶

V sledovanom období rokov 2012-2018 sme analyzovali deväť premenných a pomocou nich sme určili koreláciu, teda vzájomnú závislosť týchto dvoch premenných. Prvá nami vybraná premenná je miera nezamestnanosti a druhou je výška PZI v absolútnych číslach. Použitím štatistického nástroja korelácia sme zistili, že medzi dvoma sledovanými ukazovateľmi existuje vzájomná závislosť. Výška korelácia predstavuje v Košickom kraji 0,1620 čo znamená, že medzi mierou nezamestnanosti a výškou PZI v absolútnych číslach je veľmi malá vzájomná priama závislosť. Teda vieme povedať, že jedna premenná ovplyvňuje tú druhú len veľmi málo. Ďalším výpočtom, a teda umocnením korelácia nám vyšlo, že len na 2,62% vysvetľuje jedna premenná tú druhú. Čo nám znova dokazuje, že v Košickom kraji výška PZI nemala takmer žiadny vplyv na vývoj nezamestnanosti.

4.2. Analýza vybraného kraja

Na rozanalýzovanie sme si vybrali najvýznamnejší kraj z hľadiska PZI. Tento kraj sa už dlhodobo nie len v absolútnych číslach ale aj percentuálnych výrazne podieľa na celkovej výške PZI na Slovensku. Presnými hodnotami a číslami sme sa zaoberali na začiatku tejto kapitoly.

4.2.1. Analýza Bratislavského kraja

Bratislavský kraj patrí jednoznačne na prvé miesto v príleve PZI v rámci Slovenska. To znamená, že je najatraktívnejším krajom pre zahraničných investorov. Je to spôsobené

⁵⁶ Národná banka Slovenska. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 12.3.2021].

Dostupné na:

<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

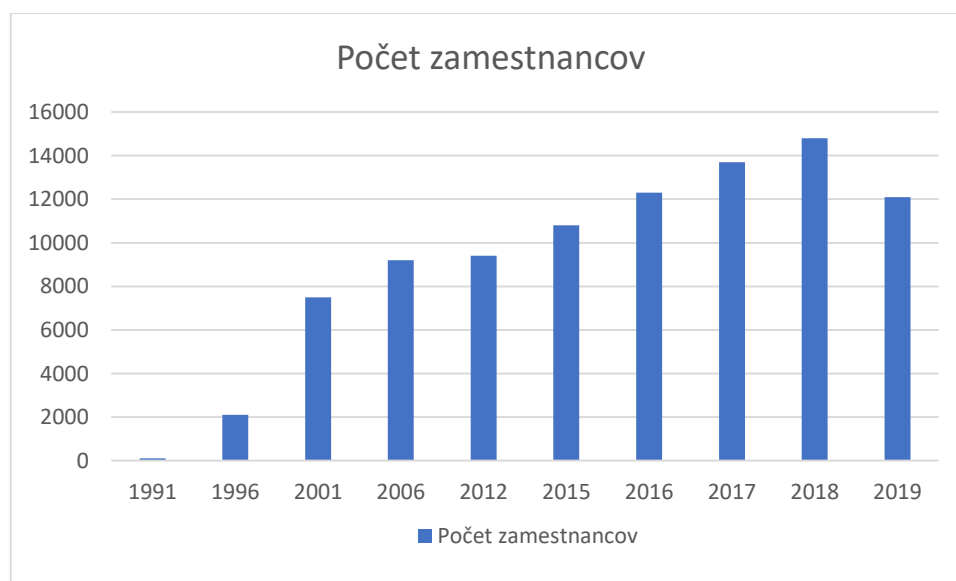
množstvom aspektov, ktoré sme samostatne rozoberali v podkapitole vyššie. Vybrali sme si tento kraj na podrobnejšie zanalyzovanie z dôvodu, že sa tu nachádza množstvo zaujímavých zahraničných spoločností, ktoré taktiež stoja za zmienku. Podrobnejšie sme sa pozreli na jeden zahraničný subjekt z tohto kraja

4.2.2. *Wolkswagen Slovakia, a.s.*

Spoločnosť Wolkswagen Slovakia, a.s., ďalej už len ako WW prišla na Slovensko ešte v roku 1991, od vtedy ubehlo už 28 rokov. Za toto obdobie u nás vyrobili už viac ako 5 miliónov automobilov. Právom, mu preto patrí titul najväčšej a najdlhšie pôsobiacej automobilky v novodobej histórii Slovenska.⁵⁷

Počet zamestnancov

WW Slovakia je najväčším zamestnávateľom na Slovensku, ktorý dlhodobo už od svojho vzniku v roku 1991 navyšuje počet zamestnancov. Pre predstavu v začiatkoch v spomínanom roku 1991 mal WW Slovakia len 112 zamestnancov a v súčasnosti atakujú hranicu 15 000 zamestnancov.

Graf 9 Vývoj zamestnanosti vo Wolkswagen Slovakia⁵⁸

Zdroj: Výročná správa 2019

⁵⁷ Wolkswagen Slovakia [elektronický zdroj]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné na: <https://sk.volkswagen.sk/sk/podnik/historia.html>

⁵⁸ Výročná správa 2019 [elektronický zdroj]. [cit. 11.4.2021]. Dostupné na: https://sk.volkswagen.sk/content/dam/companies/sk_vw_slovakia/podnik/vyrocne_spravy/Vyrocná_správa_2019.pdf

Ako môžeme vidieť na grafe tak trendová úsečka mala od začiatku tj. v roku 1991 priaznivý smer a neustále rástla. Avšak v roku 2019 prišlo k zníženiu potreby zamestnancov čo viedlo k výraznému zníženiu celkového počtu zamestnancov. V percentuálnej miere toto znížovanie predstavovalo až 18,25%. Ani rok 2020 sa nevyvíjal pozitívne pre podnik.⁵⁹

Ale WW Slovakia dostal možnosť vyrábať 2 nové modely automobilov, jedná sa o Volkswagen Passat a Škoda Superb čo by malo vytvoriť ďalších 2000 pracovných miest, s výrobou týchto modelov by sa malo začať v roku 2023⁶⁰

Priemerná mzda

WW Slovakia už dlhodobo patrí medzi zamestnávateľov, ktorí svojim zamestnancov poskytujú nadpriemerné platové ohodnotenie. Toto sa aj pravidelne každým rokom ukazuje na priemerných príjmoch všetkých zamestnancov.

Tabuľka 17 Porovnanie vývoja mzdy vo WW a s SR

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Priemerná mzda vo WW v €	1750	1798	1804	1854	1954	2091
Priemerná mzda v SR v €	858	883	912	954	1013	1092

Zdroj: Vlastné spracovanie z: Výročná správa 2019, opýtaj sa účtovníka⁶¹

V prehľadne spracovanej tabuľke vidíme, že priemerná mesačná mzda vo WW Slovakia každoročne rastie. A takisto vieme s určitosťou povedať, že sa aj zväčšuje rozdiel medzi priemernou mzdou v SR a priemernou mzdou vo WW. Môže tam byť hneď niekoľko dôvodov prečo tomu tak je, tým prvým by mohol byť, že ekonomika SR rastie pomalšie a nie je schopná v globálnom ponímaní konkurovať WW alebo jednoducho WW si svojich

⁵⁹ Výročná správa 2019 [elektronický zdroj]. [cit. 11.4.2021]. Dostupné na: https://sk.volkswagen.sk/content/dam/companies/sk_vw_slovakia/podnik/vyroczne_spravy/Vyroчна_sprava_2019.pdf

⁶⁰ Forbes [elektronický zdroj]. [cit. 11.4.2021]. Dostupné na: <https://www.forbes.sk/aky-rok-ma-za-sebou-volkswagen-a-co-ho-caka-odpoveda-predseda-predstavenstva-oliver-grunberg/>

⁶¹ Výročná správa 2019. opýtaj sa účtovníka. [elektronický zdroj]. [cit. 11.4.2021]. Dostupné na: https://sk.volkswagen.sk/content/dam/companies/sk_vw_slovakia/podnik/vyroczne_spravy/Vyroчна_sprava_2019.pdf
<https://www.opytajsautovnika.sk/historia-vyvoj-priemernej-mzdy/>

zamestnancov natoľko váži, že im zvyšuje mzdy rýchlejšie ako je tomu v iných odvetviach a spoločnostiach v SR.

5. Diskusia

Prílev PZI do ktorejkoľvek krajiny má množstvo pozitív, ktoré v mnohých oblastiach pomôžu zlepšiť situáciu v krajine, najmä z tej ekonomickej stránky, avšak ich následný odchod môže viesť a spôsobiť veľké dlhotrvajúce škody. U nás má dominantné postavenie automobilový priemysel, ktorý tu má hneď niekoľko zástupcov. Najznámejším zástupcom a zároveň lídrom je už dlhé roky Wolkswagen Slovakia. Wolkswagen Slovakia na Slovensku patrí medzi najvýznamnejších zamestnávateľov, avšak v roku 2019 čelil problémom, keď musel znížiť počet zamestnancov až o 18,25%. V absolútnych číslach vtedy prišlo o prácu až 2700 zamestnancov. Po neistých časoch svitá aj pre lídra automobilového priemyslu na lepšie časy, Bratislavskému závodu bola pridelená výroba dvoch nových modelov a má sa preinvestovať za najbližšie roky až okolo 1 mld. €. Bude to mať aj zásadný vplyv na zamestnanosť, malo by vzniknúť až 2000 nových pracovných miest.

Naše najrozšírenejšie a najsilnejšie odvetvie, ktorým je automobilový priemysel ohrozuje trend elektromobility, keďže väčšina automobilov u nás vyrobených je práve so spaľovacím motorom. Dobrým signálom je, že závody na výrobu automobilov u nás idú z dobou a napríklad vo Wolkswagen Slovakia sa už v súčasnosti vyrábajú tri modely elektromobilov, podobným smerom idú aj ostatné automobilky ako je Groupe PSA Slovakia alebo KIA Slovakia.

V súčasnosti čelíme mnohým problémom v oblasti rozmiestnenia strategickým závozom, kedy napríklad na západnom Slovensku je množstvo podnikov, ktoré nevedia nájsť v ich okolí dostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Dôsledkom čoho je príchod zahraničných pracovníkov, pritom na Slovensku je množstvo miest s vysokou nezamestnanosťou, ktoré by ochotne prijali príchod veľkých zamestnávateľov do týchto regiónov, avšak v dôsledku nevyvinutej infraštruktúry sa stávajú nezaujímavými pre zahraničných investorov, čím sa stále viac prehľbuje rozdiel medzi regiónmi Slovenska. Riešením by bolo vybudovanie kvalitnej cestnej infraštruktúry za účelom zatraktívnenia týchto regiónov, kde je množstvo voľnej pracovnej sily, aby zamestnávatelia neboli nútený nosiť zahraničných pracovníkov na Slovensko.

Slovensko v oblasti prílevu PZI čelí problému, že doteraz sme boli vnímaný ako lacná pracovná sila, avšak postupne sa stávame drahšími a investori je pravdepodobné, že sa budú posúvať ďalej na východ. S týmto faktom treba počítať, napríklad na začiatku tohto

roka prepúšťanie ohlásili veľký zamestnávateľia IBM, Johnson Controls a AT&T. Presunuli svoje aktivity do Indie, kde náklady na zamestnancov sú podstatne nižšie ako u nás, preto je dôležité zameriavať sa na aktivity s vyššou pridanou hodnotou a postupne upustiť len od prívlastku montážneho štátu.

Aby Slovensko udržalo krok s okolitými krajinami bude sa musieť zamerať na zlepšenie podnikateľských podmienok pre zahraničných investorov, aby bolo pre nich výhodné investovať na Slovensku.

Hlavným problémom Slovenska je určite nevyužitie potenciálu celej krajiny ale len niektorých vybraných regiónov, čo má za následok migrovanie populácie do krajov so silnejšou ekonomikou. Do budúcnosti bude nevyhnutné zamerať sa na menej rozvinuté kraje ako je Prešovský a Banskobystrický kraj kde je stále veľký potenciál a množstvo nezamestnaných ľudí. Avšak toto celé nebude možné bez veľkej finančnej podpory štátu.

Prílev PZI v absolútnych číslach neustále rastie veď v roku 2019 narástol o 3,79% oproti roku 2018, čo môžeme vnímať ako pozitívny jask a dôkaz toho , že stále patríme medzi atraktívne krajiny z pohľadu zahraničných investorov.

Súčasnú vyhlíadky nielen z pohľadu PZI a ich prílevu k nám ale globálne nie sú veľmi priaznivé. Dôvodom je pretrvávajúca pandémia COVID-19, ktorá je tu s nami už vyše jedného roka. Nikto presne nevie čo sa bude diať, preto je pomerne náročné čokoľvek predpovedať. Dôsledkom toho je, že mnohé zahraničné spoločnosti a TNK pozastavili alebo dokonca úplne zrušili svoje investičné zámery. Čo sa dá však s určitosťou povedať je, že potom ako sa situácia ukludní a stabilizuje tak sa svet dá znova do pohybu. Preto sa dá povedať aj keď ešte nie sú dostupné dáta k PZI na Slovensku za obdobie rokov 2020-2021, že tu nastala istá stagnácia ak nie až pokles PZI.

Záver

Priame zahraničné investície v absolútnych číslach neustále rastú, pretože Slovensko je pre zahraničných investorov stále pomerne atraktívnou krajinou pre svoju geografickú polohu, vzdelanosť a vysokú pracovnú kvalifikovanosť na určité odvetvia ako je napríklad automobilový priemysel. Každým rokom u nás rastie priemerná mzda a znižovala sa miera nezamestnanosti. Avšak v roku 2020 s príchodom pandémie COVID_19 nezamestnanosť narástla čo by mohlo po ukludnení situácie znamenať pre Slovensko konkurenčnú výhodu.

Primárnym cieľom záverečnej práce je zadefinovať čo sú to priame zahraničné investície, ich formy, členenie a determinanty. Ako tieto atribúty priamych zahraničných investícií môžu ovplyvniť mieru nezamestnanosti, výšku hrubej mzdy v čase. Následne tieto 2 ukazovatele použijeme na zistenie vzájomnej závislosti pomocou štatistickej funkcie korelácia v sledovanom regióne.

V teoretickej práci bolo cieľom charakterizovať priame zahraničné investície, ich samotné členenie, determinanty a porovnanie PZI a portfóliových investícií.

V praktickej časti sme analyzovali PZI v každom z ôsmich krajov Slovenska za účelom zistenia množstva PZI za sledované obdobie. Cieľom bolo zistiť ich vplyv na mieru nezamestnanosti a určiť ich prípadnú závislosť. V závere praktickej časti sme sa zamerali na kraj kde prichádza najviac PZI, ktorým je Bratislavský kraj, v ktorom sme si následne vybrali najvýznamnejšieho zástupcu. Týmto zástupcom bol Volkswagen Slovakia, ktorý sme podrobne zanalyzovali.

O prípadných problémoch, ktorým bude Slovensko čeliť alebo smeroch, ktorými sa bude s určitosťou uberať je viac rozpísané v kapitole diskusia. Problém zvyšujúcich sa nákladov na zamestnancov, či problém prechodu zo spaľovacích motorov na plne elektrické.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

1. BALÁŽ, P. a kol. Medzinárodné podnikanie. Na vlně globalizujúcej sa svetovej ekonomiky, 5. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2010. ISBN 978-80-89393-18-3
2. DUDÁŠ, T. a kol. Svetová ekonomika, 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2017. ISBN 978-80-225-4352-1.
3. HARUMOVÁ, A. Finančný manažment nadnárodných korporácií, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 2016. ISBN 978-80-7552-451-5
4. ŠIPIKAL, M. – SZITÁSIOVÁ, V. Regionálne podnikateľské prostredie, 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2012. ISBN 978-80-225-3433-8
5. VIDOVÁ, J. Investície a inovácie v ekonomike. Vybrané problémy, 1. vyd. 2015. Bratislava: Ekonóm. ISBN 978-80-225-4091-9

Internetové zdroje:

6. Analýza podnikateľského prostredia v regiónoch SR [elektronický zdroj]. 13-39 s. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Analiza_podnikatelskeho_prostredia_v_re_gionoch_SR.pdf
7. Forbes [elektronický zdroj]. [cit. 11.4.2021]. Dostupné na: <https://www.forbes.sk/aky-rok-ma-za-sebou-volkswagen-a-co-ho-caka-odpoveda-predseda-predstavenstva-oliver-grunberg/>
8. Konkurencieschopnosť a podnikateľské prostredie v NSK [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na: <https://www.teraz.sk/ekonomika/konkurencieschopnost-a-podnikatelske/219644-clanok.html>
9. Košický kraj – charakteristika regiónu [elektronický zdroj]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/regional/kosicky%20kraj/about!/ut/p/z1/tVHLbqMwFP2WLLiae4mTALOj0SjJKKn6ygNvRoYYcAk2NZ7S_H1NMpuRpq26qHfWPfc87gEGe2CKv8iSW6kVP7p_yqa_t6vb6Po6SHAePga4vLl52GyjO7peBLAFBixXtrUVpDrreEW62sPOOoac5FpZoayHVjQnD40oz7SKkzOgs7LmHta6k7nwMK-

44bUV5jIgteFPfOBvc3mANI7jcRCGIxyGpNxmUKSHcSEHAIRZhkvaIwh7D4z
 zNwY33kJwi9g5VFnI-
 gjs56tS6fPbUWkKjTs-7aDfauNdYjd4M3RzebJYhyuEKPVfILLLZLG5j-8oxYT-
 BXyglzq_4bt-bxF2L1L0sFHaNE7y4YvnWJwTyazx-
 7zx0Z9GcTQNKJ1QjKNwNB1SyqfnZ5a4FoeyXi3sv6VGJ5SojEbudEYUwgjj_zH
 uypW1bffDQw_7vvdLrcuj8Aft_21UunP-
 _gFC2zQRPRGWkrpY_6Rjlp3osby6egOgTG9Z/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh
 /

10. Národná banka Slovenska [elektronický zdroj]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné na:
<https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>
11. Opýtaj sa účtovníka. [elektronický zdroj]. [cit. 11.4.2021]. Dostupné na:
<https://www.opytajsauctovnika.sk/historia-vyvoj-priemernej-mzdy/>
12. Slovensko – Banskobystrický kraj [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na:
<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=2807&acro=lmi&mode=&recordLang=s&k&lang=sk&parentId=&countryId=SK®ionId=SK0>
13. Slovensko - Prešovský kraj [elektronický zdroj]. [cit. 7.3.2021]. Dostupné na:
<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=2811&acro=lmi&mode=&recordLang=s&k&lang=sk&parentId=&countryId=SK®ionId=SK0>
14. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [elektronický zdroj]. [cit. 12.3.2021].
 Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254
15. Výročná správa 2019 [elektronický zdroj]. 39 s. [cit. 11.4.2021]. Dostupné na:
https://sk.volkswagen.sk/content/dam/companies/sk_vw_slovakia/podnik/vyroczne-spravy/Vyrocná_správa_2019.pdf
16. Volkswagen Slovakia [elektronický zdroj]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné na:
<https://sk.volkswagen.sk/sk/podnik/historia.html>
17. Žilinský kraj – charakteristika regiónu [elektronický zdroj]. [cit. 4.3.2021]. Dostupné na:
https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/regional/zilinsky%20kraj/about!/ut/p/z1/jZFNT4NAEIZ_Sw9cdwd2YRdvW0y3GFJLYSnuxVCDFOwJASx_X6y9mCh2bpM875PJvFjjFOsmO5dFNpRtk1XT_qSd5yTY8uXSFCBZbIK_2UQq4SFxGMP7C-BJsaYsAOCBtMEXa7VzQ0JAEKxvycMfI-

C2_Ayg5_V7rC9IyPxvA7cZTIZIASSRDF1nHhCxfQVW0dYSLpXe_e5xBX7sW
TwKHA vAvAJzT_rvzAesy0ONxpcaAXIosSijxGYucy2TfbUkmgPhBdZd_pp3eYc
-uqm84zCc-jsDDBjHERVtW1Q56t8N-C1xbPsBpz9AfKqVSqH03-
zqHIjF4hNJAwpC/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/